

Kreatív város – fenntartható vidék

KŐSZEG VÁROS PÉLDÁJÁN

PROJEKTÖSSZEFOGLALÓ

„Kreatív város – fenntartható vidék Kőszeg város példáján”

PROJEKTÖSSZEFOGLALÓ

Felelős szerkesztő:
Miszlivetz Ferenc
projektvezető

A szerkesztésben közreműködtek:

Bakó Béla
Bokányi Anna
Bokányi Péter

Borítóterv:
Trifusz Péter

Felelős kiadó:
Társadalomtudományok
és Európa-tanulmányok Intézete
Alapítvány

ISBN 978-963-88173-5-8

Tartalomjegyzék

A KRAFT születése és a projekt jelenlegi állása	5
A fejlesztési koncepció és a projektelemelek	10
I. Oktatás, kutatás és alkotóművészet újszerű összekapcsolása	11
CAS: Felsőfokú Interdiszciplináris Kutatások Központja	
A Pannon Egyetem (PE) kutató-oktató bázisának létrehozása Kőszegen	
Új szinergiák: a Georgikon Kar és a Mezőgazdasági Szakközépiskola együttműködése	
Művészet és közösségépítés: Határtalan Hangok, művészetterápia	
II. A kulturális örökség új menedzsmentje	23
Integrált örökségközpont: az új kőszegi agora	
A Zsinagóga projekt	
A Kiengesztelődés Háza	
Kőszegi toronyélmény	
III. Turizmus, rekreáció és well-being	32
(gasztronómia, borászat és kirándulók helyek integrált fejlesztése)	
A városközponttól a Tábor-hegyig	
Gyöngyös patak revitalizációja	
Kőszegi Abért-tavak	
A Kálvária domb rekultivációja	
IV. Ipar, munkahelyteremtés, szociális kérdés, kommunikáció	43
A Nemezgyár revitalizációja	
KIND – Kőszeg Innovation in Design Unit (Kőszegi Dizájn Innovációs Egység)	
Nagy László Egységes Gyógypedagógiai Intézmény épületeinek energetikai korszerűsítése	
Kreatív város Médiacentrum	
V. A Kreatív város fenntarthatóságának feltételei	48
Natúrpark térségi klíma- és energia stratégia	
A kőszegi Városmajor felújítása	
Intelligens közlekedés és informatika	
Okos város (smart city) program (IBM)	
VI. HankissElemér: Kreatív városok	52
VII. A projektben résztvevő partnerek és partnerintézmények	56
VIII. Javaslattevők	56

A 'KRAFT születése és a projekt jelenlegi állása

A városok az elmúlt évtizedekben újra a kutatók figyelmének középpontjába kerültek Filozófusok, történészek, teológusok, újabban szociológusok, közgazdászok, politológusok, építészek és ökológusok tollából születtek kiválóbbnál kiválóbb művek e témakörben. Könyvtárnyi irodalma van a városok és a technológiai felfedezések, az innováció és a tudásteremtő intézmények vagy az egyetemek egymásra gyakorolt pozitív hatásának.

Érthető, hogy a városok jövője és lehetséges szerepvállalásai foglalkoztatni kezdték a nemzetközi vállalatokat és szervezeteket (pl. az IBM-et, a Siemens-t, az UNESCO-t vagy az Európai Uniót). Új és fontos koncepciók és kutatási programok kerültek megfogalmazásra, mint az „okos város”, vagy az „intelligens városok” (smartcities: IBM), vagy az ökológiai tudatosság új fellegvárainak számító „zöld városok” (greencities: Siemens).

Ezek a koncepciók – érthető módon – elsősorban a globális világvárosok – a global city vagy a makropolisz – már-már kezelhetetlenné váló problémáira igyekeztek hosszútávú megoldásokat találni. Ugyanakkor ezek a megoldások jobbra szinte kizárólag a nagyvárosok belső problémáira koncentráltak, nem szenteltek figyelmet a városok környezetének (a környező településeknek, a környező tájnak vagy az ökoszférának) és a vidék-város közötti kölcsönviszonyoknak.

Az elemzők figyelmét szinte teljesen elkerülték a kelet- és közép-európai régió jellegzetes településtípusainak sajátosságai, így nem is keresték a megoldásokat azokra a történelmi kis- és középvárosokat érő kihívásokra, melyeket a gazdasági és pénzügyi válság és a nem megfelelő fejlesztési stratégiák az elmúlt években tovább súlyosbítottak.

Magyarországon a politikai-gazdasági átalakulás első két évtizedét erőteljesen meghatározta a szabad piac doktrínájának kritikátlan alkalmazása és néhány nagyvárosra szorító „növekedési pólusok” elhibázott fejlesztési koncepciójának az együttesen jelentkező negatív hatása.

Ezzel szemben a Kreatív város – fenntartható vidék (KRAFT) egy olyan integratív típusú város- és vidékfejlesztési koncepció, amely a méltánytalanul és szűklátókörűen elhanyagolt vagy szándékosan háttérbe szorított kis- és középvárosok lehetséges együtteseit vagy akár láncolatait figyelembe véve keresi a kreatív társadalmi energiák felszabadításának és újszerű összekapcsolásának még járatlan útjait. Egy 2014. januári előterjesztést követő kormányhatározatnak köszönhetően lehetőség nyílt a koncepció új fejlesztési stratégiaként történő tesztelésére, a legbonyolultabb elméletnél is jóval komplexebb valódi valóság viszonyai közötti megvalósítására. Az eredeti javaslat a Kőszeg-Szombathely városeggyüttes integrált fejlesztését tűzte ki célul, a realitások azonban arra sarkalltak bennünket,

hogy az első lépés Kőszeg kreatív várossá alakítása legyen. Így született meg a KRAFT Kőszeg, vagyis a koncepció meggyőző erejét, hasznosíthatóságát és hatékonyságát Kőszeg város példáján lehet majd először lemérni.

Kőszeg történelmileg tekintve és polgárainak a tudatában a ami napig „iskolaváros”, Vas megye legrégebbi gimnáziuma működik ma is itt, Ottlik Géza regénye pedig Európa-hírűvé tette a Zögereit, az egykori katonaiskolát, a mai gyógy-pedagógiai iskola épületegyüttesét.

Már a 19. század második felétől működött itt Tanítóképző, amely csak az '56-os forradalmat követően került át Szombathelyre.

Kőszeg ugyanakkor a tudomány és a kutatók városa, Chernel Kálmáné, Chernel Istváné, Festetics Imréné, Miske Kálmáné, Rómer Flórisé. A kutatás, a tudomány „művelése”, annak támogatása is továbbélő, kódolt örökség. A kőszegi KRAFT projekt megfogalmazói nem véletlenül gondolják úgy, hogy a város ideális környezetet kínál egy interdiszciplináris nemzetközi kutatóközpont, „knowledgehub” létrehozásához és fenntartásához.

Emellett Kőszeg a művészetek városa is. Az 1796-ban alapított Kőszegi Rajziskola működésének helye, Bartha László, Tornay Endre András, Kodolányi László egykori otthona, a 19. századi gyökerekkel rendelkező Concordia énekegyüttes, a híres Fúvószenekar és a Kőszegi Várszínház városa. A Bálházban koncertezett a Kőszeghez közeli Raidingban (Doborján) született Liszt Ferenc, ebben a sokáig városi agglomerációhoz tartozó festői faluban. Velemben élt és alkotott Pilinszky János, innen indult

világhódító útjára 1956-ban, majd itt találta meg végső nyughelyét nemrég Kristóf Ágota. Az alkotóművészet meghatározó része a városi polgárok identitásának.

Mindezen túl Kőszeg több nemzetiségű, több vallású, azaz sok-kultúrájú város is. Az „urbs” szelleme a történelem folyamán mindig fölébe tudott kerekedni az ellentéteknek, a vallások, nemzetiségek „kőszegivé” olvadtak össze, s ez a kőszegi mix vagy közép-európai mélangé különösen vonzó mikrokozmoszá tette és teszi ma is a várost és környezetét.

A város természeti környezetével együtt egész: a Kőszeget körülölelő Alpokaljának látványa és természeti értékei, a hegyen a szőlőtőkék sora és a kőszegi bor, a várost keresztülszelő Gyöngyös patak egymástól elválaszthatatlanok – a kőszegi KRAFT koncepciója ennek messzemenő figyelembevételére épít.

Az épített és természeti örökség, a nemes és polgári hagyományok harmóniájának megőrzését és továbbfejlesztését szolgálják a projekt egyes ütemeiben felújítandó épületek hasznosítási tervei, az épített örökség új, egymást erősítő funkciói, csakúgy, mint a munkahelyek megőrzésére és újjak kialakítására tett javaslatok és a minőségi turizmusról, magas szintű rekreációról szóló elképzelések.

A fejlesztési koncepció és a projektelemek

Általánosan fogalmazva tehát a „Kreatív város – fenntartható vidék” egy olyan új, komplex fejlesztési koncepció, amely abból indul ki, hogy a fejlesztések és beruházások sikerének záloga egy adott térség városai, intézményei, meghatározó gazdasági, társadalmi és közéleti szereplői közötti hatékonyabb együttműködés és a társadalmi, kulturális és kapcsolati tőkékben rejlő sokszor rejtve maradó vagy figyelmen kívül hagyott kölcsönhatások. Arra buzdít, hogy mielőtt bármely térséget vagy várost ’fejlesztani’ kezdenénk, előbb meg kell találni azokat a kapcsolódási pontokat és közös érdekeket szolgáló területeket és módszereket, amelyek célzott befektetések és integrált fejlesztések révén felszínre hozzák az intézmények és szereplők rejtett tudását, innovációs kapacitását és a fenntarthatóságát, a társadalmi, gazdasági, intézményi kohéziót szolgáló kreativitását.

A KRAFT újszerűsége az ún. „puha” tényezők – kreativitás, innovációs kapacitás, törekvés új tudás létrehozására, tudástranszfer, hálózatosodás, társadalmi tőke, bizalom, együttműködési készség stb. – előtérbe állítása, illetve az ezeket ösztönző, „képesse tevő” új intézmények és az intézmények és szereplők közötti kapcsolat létrehozása.

Magyarországon kevés jó példát találunk intézmények, önkormányzatok, szomszédos városok és egyetemek közötti hatékony és hosszútávú együttműködésre. Bár mondjuk, de még nem hiszünk igazán a ’mindenki nyertes’ játékban; kognitív térképeinken zéróösszegű játékokat lehet csak játszani, ezért olyan gyakoriak a

negatív összegű játékok. A jó természeti, földrajzi, illetve társadalmi és gazdasági adottságokkal, lehetőségekkel rendelkező, de a K+F+I terén relatíve elmaradottabb régiókban pedig nagyon sok minden – ha nem minden – múlik az együttműködések új útjainak felfedezésén. Az új tudás előállításában, terjesztésében és felhasználásában érdekelt játékosok közötti együttműködés jelentős kihasználatlan potenciállal rendelkezik Magyarország határmenti régióiban. A kormányzat (önkormányzatok), tudásközpont (egyetemek, kutatóintézetek) és vállalatok (multinacionális és hazai cégek és kkv-k) alkotta „hármasszavar” modellje a Nyugat-Dunántúlon – más közép-európai régiókhoz hasonlóan – sajátos, kis- és középvárosi környezetben alkalmazható. A régió kis- és középvárosainak többsége jelentős történelmi múlttal és gazdag hagyományokkal, jelentős, ám sokszor rejtett és ezért nem hasznosuló kulturális örökséggel rendelkezik. Mindez előtérbe állítja a kulturális örökség új szemléletű menedzsmentjét, az épített és szellemi örökség, a szokások, a helyi kultúra, tehát a „puha” tényezők szerepét. A kulturális kreativitás, az épített, a szellemi és természeti örökség hatékony menedzsmentje azonban önmagában nem elégséges kritériuma a társadalmi-gazdasági dinamizmus kialakulásának vagy visszaszerzésének. A „puha”(társadalmi tőke, bizalom, összekapcsoltság, hálózatos együttműködés, nyitottság, kulturális örökség stb.) és a „kemény” (infrastruktúra, út, vasút, általános szélessávú internet hozzáférés, energiagazdálkodás stb.) tényezők együttes, tervezett és kombinált fejlesztése biztosíthatja a komplex és átfogó jövőképpel és hosszútávú stratégiával rendszerint nem rendelkező városok és mikrorégiók fenntartható fejlődési pályára kerülését és dinamikus, meghatározó szereplőkké, ’kreatív városokká’ válását.

Az új koncepció bevezetésére és tesztelésére az arányait tekintve hatalmas és egységes épített örökséggel, páratlan történelmi hagyományokkal, iskolavárosi és civil szervezeti múlttal rendelkező Kőszeg tudás alapú és kulturális örökség hasznosítás révén megvalósuló integrált városfejlesztési programja kitűnő lehetőséget biztosít. Ugyanakkor hangsúlyozandó, hogy Kőszeg nem önmagában, hanem a Kőszeg-Szombathely városegüttes által meghatározott társadalmi, gazdasági és kulturális térben bontakoztathatja csak ki kreatív képességeit a maguk teljességében.

***

Kőszegi sajátosságok

A kreatív város nem csak a tudományos élet feltételeinek megteremtését jelenti, a jól-lét szempontjából ugyanannyira fontos a kultúra, a sport, a kikapcsoló-

dás egyéb formáinak mindennapokba történő szerves beépítése, minél szélesebb körű, változatosabb és magas színvonalú megléte. Erre szükség van mind a helyi társadalom életkörülményeinek javítása, mind a Kőszeg tudományos, vagy művészeti kisugárzása és vonzereje miatt felkeresők és rövidebb-hosszabb ideig itt letelepedők megtartása szempontjából. Rendszeres koncertek, képzőművészeti kiállítások, az irodalmi és színházi programok nélkül a város könnyen elveszítheti vonzerejét. A kőszegi KRAFT program fejlesztései javaslatait ennek az igénynek az ismeretében fogalmazzuk meg

A magaskultúrától nem függetlenül újra előtérbe kerültek Kőszeg iskolavárosi, tanító, valamint befogadó hagyományai, így a fejlesztések között nemcsak helyet kaptak, de az egymásra gyakorolt direkt és indirekt hatásokból fakadó szinergiákat is kihasználva kerültek megtervezésre bizonyos kulturális értékekre épülő projektelemek. A „tanító város háromszögében” Kőszeg vallás-, kultúra- és társadalomtörténetét bemutató, több nyelven is megközelíthető, digitalizált, 21. századi színvonalú múzeum és több állandó kiállítás is található, amelyek az interaktív tanulásra, a rendkívüli élményszerzésre, az egyedi történelmi sajátosságok és összefüggéseik kiemelésére, és így az „érdeklődve tanulásra” helyezik a

Kőszeg, Gyöngyös patak

hangsúlyt. Mindez segíti a kulturális örökség mélyebb rétegeinek feltárását és megértését, valamint nagyban növelheti a város vonzerejét a minőségi turizmus és a testvérvárosi együttműködések terén.

***

A 'vidék' szerepe

A kreatív város hosszútávú és sikeres működése nem képzelhető el fenntartható vidék nélkül. Kiemelten fontos a kiegyensúlyozott város-vidék kapcsolat, hiszen a város önmagában nem képes hosszabb távon is fenntarthatóan ellátni a megnövekvő turisztikai és egyéb szolgáltatásokra vonatkozó igényeket. A városi tér felszívó képessége véges, túlterhelése romboló hatású lehet. Szükség van a vidékre mint együttműködő környezetre, amely komoly turisztikai és rekreációs potenciált kínál a város illetve a város-együttes számára. Az urbanitás körülményeinek egyre magasabb szintű biztosítása vidéken csökkentené a hagyományosan erős város-vidék ellentétet, és új életlehetőségek előtt nyitna utat a városlakók előtt.

A javasolt új, egymást erősítő funkciók szinergikus hatásának következtében

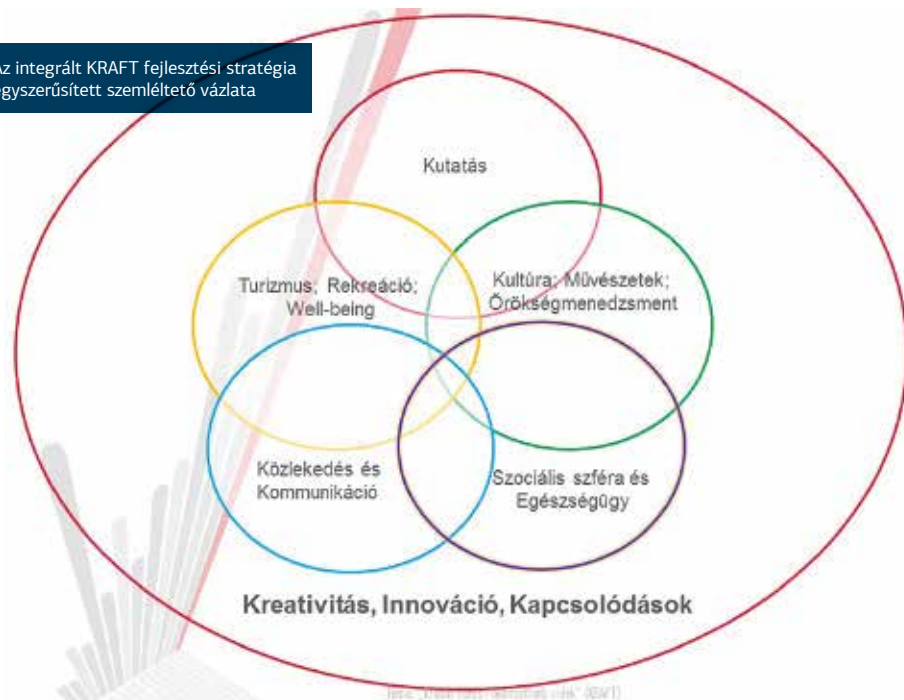

Kőszeg, Művészetek háza és a Zwinger

– a szükséges infrastrukturális és intézményi fejlesztéseket követően – a város és környezete szellemi, kulturális vonzereje és kisugárzása ugrásszerűen megnőne. Jelentősen növekedne a város kreatív és kvalifikált munkaerőt illetve fiatal generációkat megtartó és vonzó ereje is. Hangsúlyossá válna a város nyitottsága és befogadó jellege, dinamikus kapcsolat jönne létre a vidéki környezettel és agglomerációval. Kőszeg a 21. századnak megfelelő intézményi és technikai feltételek mellett visszanyerné egy évszázada elvesztett iskolaváros karakterét, megerősíthetné az intézményfejlesztés terén tanúsított történelmi gyökerű kreativitását, Burgenlandra is kiterjedő regionális kulturális és rekreációs központ jellegét. A hagyományos funkciók mellett a műszaki-technikai, az intézményi és a társadalmi innováció új, modellértékű központja alakulhat ki itt.

A programban egymással összekapcsolódó fejlesztések megeremtenék azt a környezetet és feltételrendszert, amely Kőszeget – Szombathellyel szoros partnerségben – közép-európai és európai szinten is dinamikus, regionális és határon átívelő hatást kifejtő multifunkcionális kulturális és tudásközponttá avatná. A program az eddigieknél jobban épít a helyi adottságokra, az emberi és intézmé-

Az integrált KRAFT fejlesztési stratégia egyszerűsített szemléltető vázlata

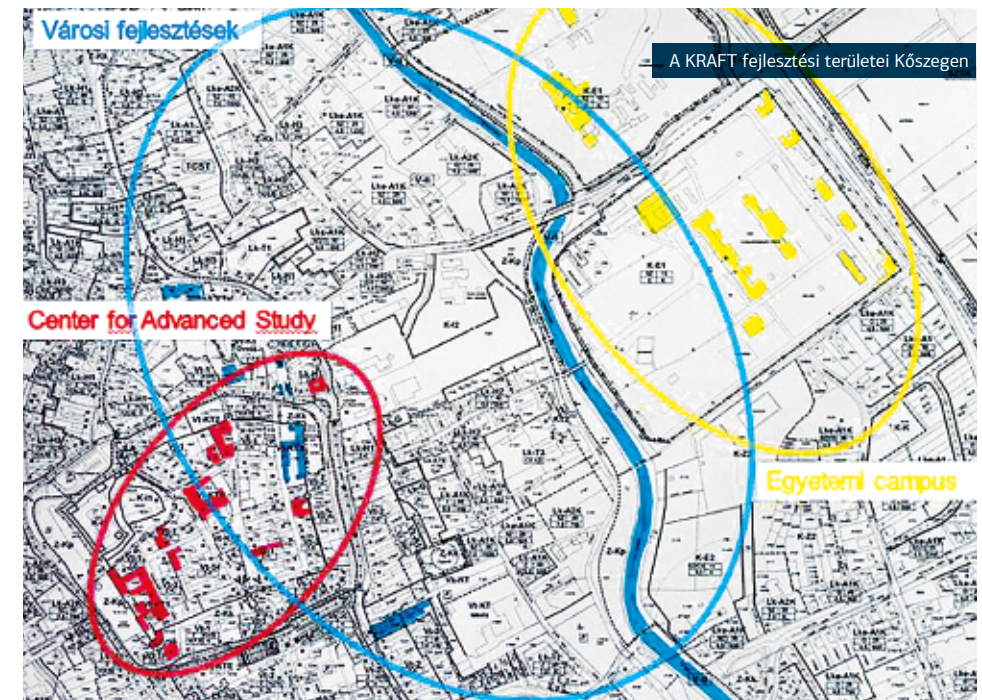
ny erőforrások fejlesztésére, a kis- és középvárosok által hordozott társadalmi és kulturális örökségre, innovációs kapacitásra és társadalmi tőkére.

A fejlesztési koncepció és a tervezett projektelemek

A „Kreatív város – fenntartható vidék” (KRAFT) tehát egy új, komplex, általánosítható, innovatív fejlesztési koncepció, amely abból indul ki, hogy a fejlesztések és beruházások – a növekedés és versenyképesség – sikerének záloga egy adott térség városai, intézményei, meghatározó gazdasági, társadalmi és közéleti szereplői közötti hatékonyabb együttműködés, a társadalmi, kulturális és kapcsolati tőkékben rejlő szinergia. Ez a szinergia három terület mentén értelmezhető, melyek a Kreativitás, Innováció és Kapcsolódások fogalomhármásán belül rajzolja ki a KRAFT különböző területeit. Ezen belül öt – egymással szoros kapcsolatban álló – terület mentén különíthetők el a fejlesztések, melyet az alábbi ábra szemléltet:

Az integrált KRAFT fejlesztési stratégia egyszerűsített szemléltető vázlata

A projekt keretein belül kiemelt szerepet kap a kutatás, amelyet a tervezett Felsőfokú Interdiszciplináris Tanulmányok Központja (Center for Interdisciplinary

Advanced Studies – CAS) lát el együttműködve az alapkutatásokat és alkalmazott kutatásokat folytató laboratóriumokkal; de ide sorolhatóak a felsőfokú – egyetemi, mesterszintű és doktori – képzések is. Szintén kiemelt elem a kultúra, a művészetek és a kulturális örökség menedzsment, melyre Kőszeg város gazdag épített környezete és kulturális potenciálja kiváló terepet biztosít. Az élhető és szerethető város kialakításának szintén fontos elemei a harmadik pontként szereplő idegenforgalmi fejlesztések, a rekreáció és a jól-lét (well-being) mint fejlesztési stratégia megfogalmazása. Az integratív és komplex fejlesztés nem képzelhető el egy átfogó közlekedési és kommunikációs (IKT eszközök fejlesztése, kommunikációs csatornák működtetése stb.), valamint a szociális szférát és egészségügyet magába foglaló fejlesztések nélkül sem.

A fejlesztési tervek első lépésben Kőszeg városra korlátozódnak abban a reményben, hogy a megvalósuló fejlesztések távlati céljaként a városon túlmutatva térségi fejlesztési stratégiává nővik majd ki magukat. A Kőszeg város területén belül javasolt fejlesztéseket az alábbi térkép szemlélteti:

A következőkben ezen öt terület mentén mutatjuk be a tervezett programelemeket, konkrét fejlesztési elképzeléshez kapcsolva az elméleti fejlesztési koncepciót.

I. Kutatás, oktatás és alkotóművészet újszerű összekapcsolása

A stratégia kiemelt eleme a kutatás és oktatás egymással kölcsönhatásban történő fejlesztése, ennek összekapcsolása a várossal. A program két tőről fakad, melyek kiindulópontot jelentenek a projekt számára. Az oktatási profil számára az ISES Alapítvány által indított két képzési program, míg a kutatásra a 2014 tavaszán megindított, a Nemzeti Kiválóság program keretein belül működő Új Közép-Európa ösztöndíjprogram ad alapot. A fejlesztési elképzelés egyrészt intézményes szinten, vagyis a Felsőfokú Interdiszciplináris Tanulmányok Központjának létrehozása intézményi újítás is egyben, hiszen Magyarországon, számos európai és észak-amerikai országgal ellentétben nem létezik neves hazai és nemzetközi kutatókat és fiatal tehetségeket egyaránt fogadó interdiszciplináris advanced study centre. Az elképzelés újdonsága, hogy az új intézmény minden irányban nyitott: biztosítja az átjárást, a párbeszédet és az együttműködést az összes létező tudományág és 'diszciplína' között, ugyanakkor összekapcsolja a magas színvonalú elméleti alap kutatásokat a problémaorientált, gyakorlatias, életközeli alkalmazott kutatásokkal. Új perspektívát nyit a kőszegi fejlesztések előtt a Pannon Egyetem telephelyének létesítése. Egy regionális hatókörű, hálózati elv alapján építkező egyetem szellemi kapacitásának megjelenése a fejlesztésben érdekelt partnerek sorában a siker és fenntarthatóság garanciáinak is tekinthetők.

Kőszeg, Európa Ház, Chernel u. 14.

A Felsőfokú Interdiszciplináris Tanulmányok Központja (Center for Interdisciplinary Advanced Study -CAS)

A projekt további fejlesztésének célja egy olyan új, innovatív, interdiszciplináris tudásközpont, tudáshálózat ("knowledge hub") létrehozása, amely összekapcsolja a nagy tudományterületek elméleti és gyakorlati vonatkozásait, és biztosítja a kormányzat/önkormányzat, az oktatási intézmények és vállalatok közti összhang megteremtését. Ennek egyik intézményi megvalósulása a tervezett Felsőfokú Tanulmányok Központja (CAS).

A megvalósuló fejlesztési elképzelés Magyarországon és Európában is egyedülálló, a megszokott, merev intézményrendszeri struktúráról eltérően rugalmasan lehetővé teszi a térség intézményei, meghatározó gazdasági és társadalmi szereplői közötti folyamatos és hatékony együttműködést, a tudás áramlását és hasznosítását.

A CAS és a hozzá kapcsolódó programok alkotta tudásháló az alábbi kutatási és oktatási tevékenységek mentén bontakozik ki:

I. Kutatás

A CAS egy új ösztöndíjprogramra építve biztosít nemzetközi színvonalú intézményi keretet a nagy tudományterületek közötti rendszeres párbeszéd és együttműködés számára. Évente mintegy 35 – 45 tehetséges pályakezdő és kimagasló eredményeket elért senior és hazai és nemzetközi kutatóknak kíván ideális alkotókörnyezetet nyújtani. A központ két dimenzióban foglalkozik magas szintű kutatásokkal:

- Egyéni kutatók munkássága individuális kutatási programok, illetve ún. tutoriálás keretében;
- Önálló, a központhoz tartozó vagy egyetemi, esetleg vállalati keretek között működő laboratóriumok, központok, kutatóintézetek közötti hálózati együttműködések megteremtésével.

Az új Központ fő célja, hogy az új tudást megjelenítő kutatási eredmények közvetlenül vagy a legrövidebb úton becsatornázódjanak a felsőoktatásba, jelentősen növelve annak minőségét és valóságérzékelő képességét, illetve publikációk, fórumok és konzultációk útján időben eljussanak az őket hasznosítani képes társadalmi, gazdasági és politikai szereplőkhöz.

Tervezett laboratóriumok és központok

A laboratóriumokra és a központok felállítására, működtetésére tett javaslatok köre még nem zárult le. E helyütt csak néhányat sorolunk fel az új interdiszciplináris kutatási irányok érzékeltetésére.

- **Kulturális örökség és fenntarthatóság:** a laboratórium célja a kulturális örök-

ség területén releváns információk, adatok feltérképezése, a kapcsolódó trendek, tendenciák elemzése és a területben rejlő lehetőségek feltárása.

- **Globalizáció és Új Kormányzás:** cél, hogy kidolgozzon és elérhetővé tegyen egy interdiszciplináris, együttműködő, valamint több szintű érintettséggel bíró szemléletmódot, annak érdekében, hogy a demokratikus gyakorlatok új fogalmat nyerjenek, képessé téve a polgárokat az életminőségük és a kormányzás minőségének fejlesztésére.

- **Big Data Központ:** olyan interdiszciplináris, alkalmazott kutatási központ, amely a Big Data analitikus lehetőségeinek innovatív felhasználását támogatja. A témában folyó regionális kutatóhelyek közötti együttműködésen túl a világ vezető műhelyeivel való személyes kapcsolatok ápolásával támogatja a közsféra szakpolitikai döntéseinek megalapozását, a vállalkozások számára az alkalmazások fejlesztését, a felsőoktatás műhelyei számára a nyílt adat (opendata) és a nagy számok (bigdata) módszertani lehetőségeinek tréningekkel és workshopokkal való támogatását.

- **Jövő kutatásokra épülő interdiszciplináris kutatóműhely** – Természettudományi és Műszaki Informatikai Advanced Study: a globális társadalmi és gazdasági trendek lokális térségi hatásait kutató, interdiszciplináris szellemi műhely „jövő kutatások” szakmai fókusszal, alapvető természettudományi és műszaki informatikai területen.

- **Nemzetközi Fenntarthatósági Elemző Központ:** a központ célja tudományosan megalapozott gyakorlati, precíz módszerek kidolgozása a fenntarthatóság jobb megértéséhez és előmozdításához, az új információk létrehozása, összegyűjtése az egyetemi képzés és ipari/közigazgatási közegben folytatott tanfolyamok révén történő terjesztéséhez.

- **Pannon Irodalom Háza:** célja a nyugat-dunántúli régió és az osztrák-magyar, szlovén-magyar közös irodalmi örökség megőrzése és bemutatása. Teret kíván adni a kortárs irodalmi élet szereplőinek és törekszik a jelen irodalmának megismertetésére.

Tervezett háttérintézmények:

- Nemzetközi Kutató Könyvtár: a könyvtár gyűjteményének anyagát a CAS és hozzá kapcsolódó programok keretein belül létrehozandó képzésekkel és kutatási témákkal összefüggő dokumentumok adják. A létrejövő intézményben elérhető információk a hagyományos, papír alapú folyóiratok és könyvek mellett egy modern könyvtár szellemének megfelelően elsősorban elektronikusan, e-könyvek formájában állnak majd a látogatók rendelkezésére.

- KRAFT Intézet: történeti, szociológiai, empirikus kutatások központja. Felada-

ta a Kőszeg-Szombathely városeyüttes lehetőségeinek feltárása, elemzése, a későbbiekben pedig további elmaradott, dél- és nyugat-dunántúli területek vizsgálata, gazdasági, társadalmi és egyéb problémáinak körüljárása. A cél a problémarendszer feltérképezése, az egyes területekre vonatkozó kitörési pontok megtalálása, a kapcsolódó, határon átnyúló lehetőségek megismerése, bemutatása. A kutatások az önkormányzatok, a gazdasági és egyéb szereplők bevonásával valósulnak meg.

- KRAFT Iroda: feladata a KRAFT programhoz tartozó projektek számára európai uniós, illetve más alpból származó pénzügyi források felkutatása, a beadandó pályázatok összeállítása, a projektek menedzselése.

- Publikációs Központ: feladata a kutatók eredményeinek gyors közzététele, kiadványok, workingpaperok szerkesztése, nyomtatása, terjesztése.

II. Oktatás

A CAS kutatások eredményeit a nemzetközi, posztgraduális oktatási és kutatási programok is felhasználják. A doktori iskolának, a mesterképzéseknek, a CAS kutatásoknak, a laboratóriumi tevékenységeknek egymást erősítő hatásuk van, ezen felül a köztük lévő speciális kapcsolat/hálózat miatt technikai, szervezési,

anyagi előnyöket is élveznek egy hagyományos felsőoktatási struktúrához képest. A CAS-hoz kapcsolódó oktatási/képzési programok a következők:

Nemzetközi Interdiszciplináris Doktori Iskola

A Pannon Egyetem által létesíteni kívánt doktori iskola több hazai és nemzetközi egyetem közreműködésével angol nyelvű doktori programot kínálhat, amelynek kutatási programjai szorosan kapcsolódnának a CAS programjaihoz. A nemzetközi Doktori Iskola munkáját egy Interuniversity Centre segítené, amelynek feladatai közé tartozna a nyári egyetemek, konferenciák szervezése, a nemzetközi publikációk előkészítése stb.

Nemzetközi Diplomáciai Akadémia:

Egy angol nyelven folyó, négy szemeszteren alapuló posztgraduális és mesterképzési forma, amelynek célja a nemzeti külügyi szolgálatok, a nemzetközi szervezetek és NGO-k, valamint más nemzetközi kapcsolatokban érintett szereplők, valamint általában a diplomáciai feladatok számára felkészült szakemberek képzése.

Posztgraduális programok:

A jelenleg is futó programok mellett (Nemzetközi gazdasági kapcsolatok, Globális és európai tanulmányok program, Kulturális örökségmenedzsment és fenntartható fejlődés) új mesterképzés elindítását is tervezzük Critical Studies in the Information Age címmel. További képzési programokat a Pannon Egyetem bázisán indítunk.

A Pannon Egyetem (PE) kutató-oktató bázisának létrehozása

A Pannon Egyetem a jelenleg még létesítés alatt álló kőszegi telephelyén tervezett oktatási tevékenység mellett K+F témák kibontakoztatására illetve ezek eredményeinek (termékek és szolgáltatások) piaci hasznosítására készül.

Oktatásfejlesztés

A hajdan híres iskolavárosnak, Kőszegnek ma is meghatározó, negatív emléke a tanítóképzőnek az ötvenes évek végén történt Szombathelyre költöztetése, ami egyet jelentett a városban a felsőfokú oktatás megszűnésével. A gyógyulási folyamat 1996-ban kezdődött, a Nemzetközi Nyári Egyetem megindulásával kezdődött, de még a mai napig sem fejeződött be.

A Pannon Egyetem a kőszegi telephely létesítésével hozzájárul a térség kutatási kínálatának és felsőoktatási sokszínűségének bővítéséhez. A műszaki és természettudományok megjelenítésével pedig új profilt és ezzel együtt új lehetőségeket ad a fejlesztési koncepcióhoz.

Kutatásfejlesztés, innováció

Az európai uniós támogatásokra vonatkozóan a következő tervezési időszakban a források mintegy 60%-a a KKV szektorhoz fog eljutni. Éppen ezért figyelemmel

kell kísérni a város és az azt körülvevő térségi gazdasági mutatóinak alakulását. Kérdés, hogy a jövőben mely vállalkozások lehetnek a Nyugat-Dunántúli Régióban megvalósuló K+F+I projektek partnerei.

A térség gazdasági szerkezetének jelenlegi meghatározó elemei:

- szőlőtermesztés,
- erdőgazdálkodás,
- textilipar
- gépjárműgyártás (+ beszállítók),
- kézműipar,
- elektronika,
- szolgáltatások

A statisztikai adatok alapján Kőszeg elmarad az országos átlagtól mind a benyújtott támogatási igény (KEOP, TÁMOP), mind a támogatott pályázatok tekintetében (GOP, KEOP, TÁMOP). A Pannon Egyetem projektgenerálással, illetve hazai/nemzetközi forrásszerzéssel kapcsolatos képességeivel és tapasztalataival is tudja segíteni a program megvalósítását.

A Pannon Egyetem által javasolt K+F témák:

Mézői Kar

- motorfejlesztési tesztelési feladatok,
- minőségbiztosítási feladatok a gyártásban,
- termikus analízis, anyagvizsgálatok végzése,
- interdiszciplináris kutatások, elektroeológiai és magnetoeológiai folyadékok alkalmazása a gépjármű mechatronikában.

Georgikon Kar

A javasolt fejlesztések a Georgikon Kar és a kőszegi partnerek közös érdekeltége mentén a szőlő és bor ágazat, az ökológiai gazdálkodás, a gyógy- és fűszernövény termesztés, továbbá a tájfajtákra alapozott helyi gyümölcsstermesztés fejlesztésére irányulnak. Így például:

- rezisztens kékszőlő fajták nemesítése és termőhelyi vizsgálata a szőlő termesztés-technológiától a borászati feldolgozásig,
- gyógy- és fűszernövény feldolgozás fejlesztése,
- körte génbank létrehozása és fejlesztése a tájfajtákra alapozott gyümölcsstermesztés megalapozása céljából.

A Pannon Egyetem létre kíván hozni egy Tudás- és Technológiatranszfer Irodát Kőszegen, melynek feladata rövid távon a potenciális projektpartnerek feltérképezése, az igények felmérése és visszajelzés küldése a karok irányában. Kölcsönös együttműködési szándék esetén a partner bevonásával vagy a partnerhez való

csatlakozás révén (pl. GINOP pályázatok) a következő lépés a forrás megszerzése, melynek birtokában indulhatnak a konkrét, helyi fejlesztések és kapacitásbővítések.

A projekt három szervezet együttműködésében megvalósuló, az agráriumra, a vidék fejlesztésére fókuszáló térségfejlesztési elképzelés. A fejlesztés elsősorban a Pannon Egyetem Georgikon Kara, a kőszegi Evangélikus Mezőgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola közötti szoros szakmai együttműködésre épül.

A Kreatív város – fenntartható vidék fejlesztési stratégia adaptálásakor a kőszegi térség viszonyait, lakossági, önkormányzati, vállalkozói képességeket figyelembe véve elmondható, hogy Kőszeg és a kőszegi térség településeinek társadalma, vállalkozói, civil szervezetei, oktatási intézményei jól harmonizálnak a Pannon Egyetem törekvéseivel, oktatási és kutatási programjaival. Az egyetemi telephely létesítésének pozitív hatása várható a munkahelyteremtés, a fiatalok helyben tartása, a kreatív iparágak felvirágoztatása és a kiválósági központok fenntarthatósága szempontjából is.

A Pannon Egyetem jelentős mértékben hozzájárulhat a fenntartható vidék, a biológiai sokféleség, a nemcsak élhető, de vonzó életformát is kínáló falvak programjának megvalósulásához, a vidéki és városi életformák és életlehetőségek közötti éles határok fokozatos eltűnéséhez. A tudástranszferek adaptálása a helyi

Együttműködési megállapodás aláírása a Pannon Egyetemmel. A képen jobbról balra: Prof. Miszlivetz Ferenc, igazgató, ISES; Huber László, polgármester, Kőszeg; Prof. Friedler Ferenc, rektor, Pannon Egyetem; Dr. Bokányi Péter, elnök, Európa-ház Egyesület

adottságokhoz, valamint a menedzser és vállalkozó szellemű fiatalok helyben maradása erősít(het)i majd a helyi problémák helyben történő megoldásának kultúráját, a helyi társadalom és gazdaság kohézióját.

Új szinergiák: A Georgikon Kar és az Evangélikus Mezőgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola együttműködése

A Pannon Egyetem Kőszeg városában várhatóan 2015 évtől számos tudományterületen kezdi meg – az első években még csak levelező formában – tevékenységét, így többek között a Georgikon Karra alapozottan speciális agrármérnöki képzések is elindulnak.

Helyi igényekre reagáló képzések indítása

A Georgikon Kar oktatói a tervek szerint saját, mátrixos képzési struktúrájára alapozva gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnöki, turisztikai desztinációmenedzser, valamint szőlő- és borgazdasági agrármérnöki képzést indít.

Vidékfejlesztési kiválóságközpont alapítása

Kívánatos egy olyan képző, szemléletformáló műhely alapítása, felszerelése, működtetése Kőszegen, mely feladatául tűzi ki az agrártudományokon túli területeknek, a vidék és az annak szellemi potenciáljával rendelkező értelmiség részére humán, társadalomtudományi, gazdasági ismeretek átadását.

Evangélikus Mezőgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola, Kőszeg

AIK- Agrár Innovációs Kutatási Központ nyitása – „Kreativitás Vidéki Háza”

A Georgikon Kar képzéseihez, kutatási programjaihoz szükséges bázis (gyógynövény, szőlő, gyümölcs öko-kertek), gazdaságok és kísérleti helyszínek a város területén nem valósíthatóak meg hely és az ökológiai feltételek hiánya miatt. Ezért javaslatunk szerint a Lukácsházán létrejövő térségi, Város a vidékben program keretében, a község szőlőhegyére, kertjeire alapozva lehetne kialakítani egy, a keszthelyi anyaintézettel párhuzamos kutatási programot lebonyolító európai szintű, kreatív kutatóházat.

Élelmiszer-minőség ellenőrző labor nyitása

A tervek szerint egy jól felszerelt komplex, kémiai és biológiai vizsgálati rendszereken alapuló laboratórium is rendelkezésre áll majd, amely a tervek szerint alkalmas lesz az élelmiszerkutatások lebonyolítására, a gyógynövény- és vegyszeranalitikai, a talajkárosodás és szennyeződés mérések, valamint egyéb toxikológiai, bakteriális, mikotoxikológiai és virológiai mérések elvégzésére.

Borkultúra és gasztronómia

Új, minőségi szőlőfajtáknak a termesztésbe való vonásával, a kutatási eredmények hasznosításával a kőszegi borok versenyképessége és ismertsége tovább növekedhet. Ezzel párhuzamosan fejlesztendő a helyi hagyományok és a világígéyek kombinálásával a gasztronómiai kultúra.

Egyetemi gyakorló iskola

A Pannon Egyetemmel való szoros együttműködés eredményeként a szak-középiskola előtt lehetőség nyílik egy oktatási rangot jelentő, az iskola képzési rendszerét megújító, az egyetemi oktatás igényeinek és a fiatalok képességeinek fokozását eredményező tanulmányi, oktatási rendszer-fejlesztésre is.

Gyakorlati oktató bázisok kialakítása

A képzési szerkezet követelményeinek megfelelő, jól felszerelt, gyakorlati oktató bázis kialakítása, mely a tanító hely szerepen túl gazdaságként, vállalkozói szemléletű mintagazdaságként is képes működni.

Oktatási helyszínek újjászervezése

Olyan szakmák, szakterületek, képzések esetén, amelyek jövőbeli művelői a munkájuk során a személyes kreativitásukat is kell, hogy használják (pl.: info-kommunikáció, turizmus, vendéglátás), fontos a kreatív és rugalmas megközelítések megismertetése, azok napi szükségletté tétele.

Logisztikai fejlesztés

Az Evangélikus Szakképző Iskola kollégiumának rekonstrukciója, a diákok lakhatási körülményeinek javítása, étkezési lehetőség megtartása, valamint a Tangazdaság és a Tankert alapanyag-termelési kapacitásainak összehangolása.

Új középfokú szakképzések indítása

Cél, hogy a dinamikusan változó munkaerőpiac igényeinek megfelelő, magasan jegyzett, minőségi tudást adó képzések induljanak együttműködve a megyei munkáltatói és munkaügyi szervezetekkel, térségi foglalkoztatókkal, önkormányzatokkal.

Beiskolázási körzet és keretszám növelése

Az új partnerségnek köszönhetően az Evangélikus Szakképző Iskola a tanulók-számát úgy tudja bővíteni, hogy végzős diákjainak határozott életpályát kínál. Továbbfejlesztve a korábbi beiskolázási stratégiát, 7-8. osztályos kortól már a környékbeli általános iskolákban is megjelenhet kínálata, amely vonzó választási lehetőség minden családnak, fiatalnak. Ezzel együtt a Pannon Egyetem beiskolázási feladatai csökkennek, jobb, egységesebb szemléletű középiskolai oktatásból érkező hallgatói sikeresebben veszik a képzési akadályokat, ami az egyetem számára is kézzelfogható előny lehet.

Művészet és közösségépítés: Határtalan hangok, művészetterápia

A Határtalan Hangok az Európai Bizottság Creative Europe elnevezésű programja, részleges finanszírozásával megvalósítandó projekt, amely a Kőszegen formálódó interdiszciplináris műhelyek intellektuális erőforrásaira támaszkodik. Az elképzelés a hanghullámok minden irányú terjedését tekinti kiinduló modellnek a politikai és kulturális határok viszonylagosságát vizsgáló társadalmi-művészeti projekt számára.

A „sound art”, mint a kreatív iparágakban a digitális eszközök által felhasznált kifejezési forma és a zene ideálisak Európa kulturális és meglévő politikai határainak áthidalására. Népzenei gyűjtéseik feldolgozása során többek között magyar zenetudósok, Bartók Béla és Kodály Zoltán, majd tanítványaik is bebizonyították, hogy a zenei motívumok a határokon is átívelnek a Közel-Kelettől egészen Magyarorszáig.

A kőszegi projekt a zeneipar leggyorsabban fejlődő szegmensében, a mobil eszközökön megszólaltatható, felhőalapú, interaktív alkalmazások területén nyújt újdonságot. A Big Data és nyílt adatforrásokra építő applikáció-fejlesztéseket is generáló elképzelésről van szó, amely a helyi és környező iskolák fiataljait is játszva vezeti be az új technológia világába. Az innovatív tevékenységek eredményeképpen új hangtechnológiák és zenei applikációk alkalmazása és fejlesztése, valamint új dokumentációs technikák és hatásmérési indikátorok kidolgozása történik.

A projekt indulásakor a digitális hangművészet és az experimentális zenei gyakorlat európai vezető intézményei magyar szakemberekkel és zenészekkel együtt

vesznek részt a program kidolgozásában, amely Kőszegen egy állandó attrakciót és hozzá kapcsolódó munkahelyeket is teremt.

A **Határtalan hangok** fő célja a határok mentén élő közösségek közös akusztikus környezetének tudatosítása. A természet hangjai, a települések hangvilága, a digitális hangzó anyagok közössége, a zenei örökség, de még az időjárás vagy a nyelv zenei elemei is része a közös akusztikus térnek. A hangzó atmoszféra – mint kiinduló művészeti alapanyag – vizsgálata és használata közben építészeti, urbanisztikai vagy meteorológiai és fizikai jellemzőkről beszélünk. Ennek megfelelően a projekthez kapcsolódó workshopokon nemcsak zenészek és hangászok (Kőszegen alakult meg Magyarország első Hangászdája 1825-ben), hanem más tudományágak képviselői is jelen lesznek.

A művészeti és részvételre alapozó helyi installációk során a Határtalan Hangok a helyben lakókat bátorítja abban, hogy új érzékenységgel közelítsenek a saját környezetükhöz, és ezzel is elősegítsék a helyi életminőség generálását. A közösségi terek hangzásvilágának alakításával, a határ másik oldalára is átnyúló hangzásélmények a látogatók számára is élményszerű megosztásával a határok spiritualizását feszeget(het)jük majd.

A Nádasy trió koncertje a 19. Nemzetközi Nyári Egyetemen, Kőszeg

A projektet magyar részről, hangászati szakmailag Mizsei Zoltán, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem professzora irányítaná, aki az innovatív, fiatal zenészeket vonná be a Kőszegen folytatandó fejlesztő munkába.

Zene és Regionalitás – Collegium Musicum Ginsiumensis (Kőszegi Hangász Kollégium)

Korunk egyetemi szisztémája nem vagy csak nagyon kevésbé teszi lehetővé a diszciplínák közti átjárást, a különböző szak-, illetve művészeti területek közötti együttműködést, együtt- gondolkodást. Az általános zenei nevelésben is tapasztalható már egy ideje egyfajta regressziós tendencia, ami még nehezebbé teszi, hogy egy, a zenével nem szakmai szinten találkozó ember aktívan vehessen részt zenei programokban, márpedig elismert tény, hogy a zenélés által felszabaduló kreatív energiák jótékonyan hatnak az élet más területeire is. Hasonló probléma a kistérségi, regionális, vagy fogalmazhatunk úgy, hogy a fővárostól vagy a megyeszékhelyektől távolabb eső települések fokozatos elszigetelődése a kortárs művészeti és azon belül a zenei folyamatoktól, értékektől.

A Collegium egyik célja, hogy mindazok a kutatók, tanárok, alkotók, akik az ISES látókörébe kerülnek, ottlétük során találkozhatnak a zene által megismerhető és elsajátítható kreatív eljárásokkal, gondolatokkal, hogy saját maguk is részesei lehessenek zenei alkotó, improvizatív, kreatív folyamatoknak. Emellett Kőszeg városa és a környező régió zenei életére is termékenyen hathat a Collegium működése. Egyrészt a város, a környező települések lakói, diákjai is részesülhetnek a programban leírt zenei kreatív programokban, másrészt cél, hogy a térségben meglévő zenei élet, zeneoktatás szereplői is új impulzusokat, sőt megmutatkozási lehetőségeket kapjanak programjaik megvalósulása által. A projekt feladata felkutatni, összegyűjteni, s a jövőben különböző formákban a közösség elé tárni a városra, a régióra jellemző történelmi s jelenkori zenei értékeket, például egy hang-térkép megszerkesztésével, a létrejött hanginstallációk vagy egyéb zenei alkotások dokumentálásával, vagy a programban szereplő, regionális reneszánsz zenei központ kutatási eredményeinek rendszeres publikálásával.

Művészet és közösségépítés

A Koltai Katalin (Junior Prima Díjas gitárművész, zenepedagógus, zenei rendező) által vezetett Meztírlás Zenészek Művészcsoport programjának célja, hogy egy éven keresztül rezidens együttesként olyan zenei és összművészeti eseményeket teremtsenek Kőszegen és az ISES intézeteiben, melyek a művészetről való közös gondolkodás megkezdésén keresztül a közösségépítés és a kulturális eszmecsere

célját szolgálják. A művészcsoporthoz sok éves tapasztalattal rendelkeznek a közösségépítő művészet területén, számos saját projektet hoztak már létre. A kőszegi projekt általános célja az új kommunikációs csatornák nyitása, párbeszéd és együttműködés a helyi közösségekkel, valamint az ISES és Kőszeg társadalmi együttműködésének fejlesztése a művészet segítségével.

A művészet jelenléte kiemelkedő fontosságú a városi közösségek és a kutatói közösségek életében is. A létrehozott workshopok, előadások, hangversenyek, performanszok lehetőséget kínálnak a „bekapcsolódásra” mindazoknak, akik már maguk is mindennapi életük részeként tekintettek a magas művészetekre, és éppúgy azok számára, akik mostanáig elzárkóztak az ilyen jellegű eseményektől.

A kidolgozott program fontos törekvésként keresi a társadalmi sokszínűséget mind korosztályi, szociális, iskolázottsági szempontból. A legfontosabb célcsoportok és az őket célzó programtípusok:

- **Workshopok, előadások az ISES Intézetben**

A program tematikáját klasszikus és kortárs zene által felvetett filozófiai és esztétikai kérdések strukturálják. A hangversenyek szorosan kapcsolódnak az őket megelőző szeminárium jellegű előadásokhoz. Emellett az interaktív workshopok keretében a hallgatóság maga is aktív résztvevőként ismerhet meg különböző technikákat.

- **Speciális interaktív eszközöket használó, közös zenélésbe, alkotásba bekapcsoló koncertek**

A program fő célkitűzése a kőszegi Dr. Nagy László Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményhez tartozó iskolák tanulói fejlődésének elősegítése művészetpedagógiai eszközökkel, valamint a kőszegi Budaker Gusztáv Zeneiskola diákjaival és tanáraival való együttműködés. A program ösztönző jellegű, így ötvöz drámapedagógiai, zeneterápiás és vizuális művészeti elemeket.

- **A kőszegi műemlékek (elsősorban a kőszegi Zsinagóga) megismertetését és népszerűsítését célzó, értékőrző zenei és ösztönző jellegű események**

Kulturális hagyományörző programként kiemelt célja a kőszegi, kihasználatlan műemlékek (elsősorban – a projektgazdával egyeztetett módon és keretek között – a kőszegi Zsinagóga) aktív kulturális tartalommal való megtöltése, és ezáltal a helyi kulturális életbe csatolása. A programsorozat elemei kamarazenei koncertek és koncertszínházi produkciók. A Zsinagógába tervezett programok között szerepelnek zsidó és más tematikájú programok is. A művészcsoporthoz házigazdaként a magyar művészeti élet kiemelkedő előadóival együttműködésben mutat be produkciókat, melyek mind a klasszikus kamarazene, mind a világzene, jazz, mind a kísérleti színház elemeit magukban ötvözik.

- **A nyári hónapokban jazz tematikájú mesterkurzusok megtartása**

Binder Károly zongoraművész, zeneszerző, tanszékvezető egyetemi tanár által megtartott mesterkurzusok.

A Kőszegi Művészetterápiás Központ terve

Elméletben és gyakorlatban, tudományosan és a művészetben is új irányokat találhatunk a művészetterápia eszközeivel. A tartalom és a forma összhangját érhetjük el, ami minden tudományterületen a legfontosabb.

Lelelki életünk, érzéseink és tetteink tudatosítása illetve gyermekeink nevelése elsődlegesen fontos szerepet kellene, hogy kapjon életünkben. Ez az egyik fő motiváció, mely alappillére a művészetterápiás központ küldetéselvének.

A Dr. Nagy László Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, mint egyfajta szakrális tér, lehetőséget teremt a világból való elvonulásra, feltöltődésre és elmélyülésre. A terápiás működést ez nagyban elősegíti, a gyerekekkel történő kreatív fejlesztést pedig támogatja a csodaszép környezet. Itt megtörténhet a gondolatok szabad áramlása, áramoltatása, egymás elfogadása – a gyerekekből pedig szabad, önállóan gondolkodó, döntéshozó emberek válhatnak.

A játszva tanulás, a kreatív fejlesztés és a vizuális kultúra esszenciálisan, egymásra épülve, egymást kiegészítve és támogatva mutatkozhatna meg. Ezáltal egy olyan közeg születne, ahol a gyermek szabadon, de mégis határok között, kreatívan, de egy struktúrába illesztve elmélyülhet álmaiban, fantáziáiban.

Pszichopedagógiai értelemben kiemelten fontos a gyerekek lelki fejlődésében szerepet játszó környezet, tárgyi és emberi közeg, mely mindennapjaikat strukturálja. A fejlődés egyes szakaszai, periódusai a születés pillanatától kezdve láncszemekként kapcsolódnak egymásba. Ezeknek a láncszemeknek szükség-szerűen és megjósolhatóan közük van egymáshoz: a gyermek képességeinek, múltbeli tapasztalatainak, tulajdonságainak és elvárásainak meghatározott készletével lép be fejlődésének adott periódusába, és ez jelentős mértékben befolyásolja abban, hogyan, milyenek éli át környezetét, és mi az, amit elsa-játít benne.

Ez a láncszemhasonlat igen érzékletesen tárja eléink az életünk képkockáinak egymásutániségében rejlő rétegződés kapcsolódó jellegét. Azt a tényt, hogy mindennek, ami velünk és bennünk történik, lenyomata marad, és életünkre ki-hat. Tudatosan előhívhatjuk ezeket az információmorzsákat, de a tudattalanból is felszínre törhetnek váratlanul. Felbukkanásuk azonban nem véletlen, valami-lyen hívóinger hatására történik. Tehát oka van annak, amiért és amikor megje-lennek, kérdéseket feszegetnek és megdöbbenést kelthetnek.

Ezeket a gondolatokat rendszerbe foglalva olyan pedagógiai-pszichológiai-művészetterápiás és művészeti képzés vagy fejlesztési program alakítható ki, mely egyedülálló és hiánypótló is egyben.

Megmutatni, átadni azt az irodalmi, zenei, vizuális és intellektuális tartalmat, csomagot, útravalót vagy rendszert, aminek a hatására vagy aminek a segítségével, az álmok és a fantázia megélésével, kiélésével, kijátszásával és magával a konkrét alkotással harmonikusabb, kreatívabb és önállóbb emberré válhat a következő generáció.

A koncepció kidolgozását a javaslattevő Gink-Miszlivetz Sára média-designer és művészetterapeuta vállalja.

II. Kulturális örökség új menedzsmentje

A KRAFT második nagy egységét a kultúra, az alkotóművészet és a kulturális örökség menedzsment fogalmak mentén lehet elkülöníteni. A koncepció alapját a tanuló és tanító város, a kreatív várossá válás programja jelenti. Ez magába foglalja a turizmust, az idegenforgalmat, de a munkahelyteremtést és fenntarthatóságot is, mely a helyi közösségés az idelátogatók számára egyaránt megpróbálja kielégíteni a megnövekedett igényeket.

Ide sorolandó a tervezett projektek közül a Kőszegi „Toronyélmény” elnevezésű elképzelés, melynek fókuszja az evangélikus templom különálló tornya, a Kőszegi Agora koncepció, mely egy örökségközpont létrehozását célozza meg a volt Balog iskola épületében, illetve a Gyöngyös patak revitalizációja, de ide sorolható a Bencés rendház funkcióbővítő fejlesztése is. Ezen túl kidolgozás alatt állnak olyan projektek, mint például a kőszegi Zsinagóga felújítása és új funkciókkal való ellátása, vagy a Kiengesztelődés Házának létrehozása.

Kőszegi „Toronyélmény”

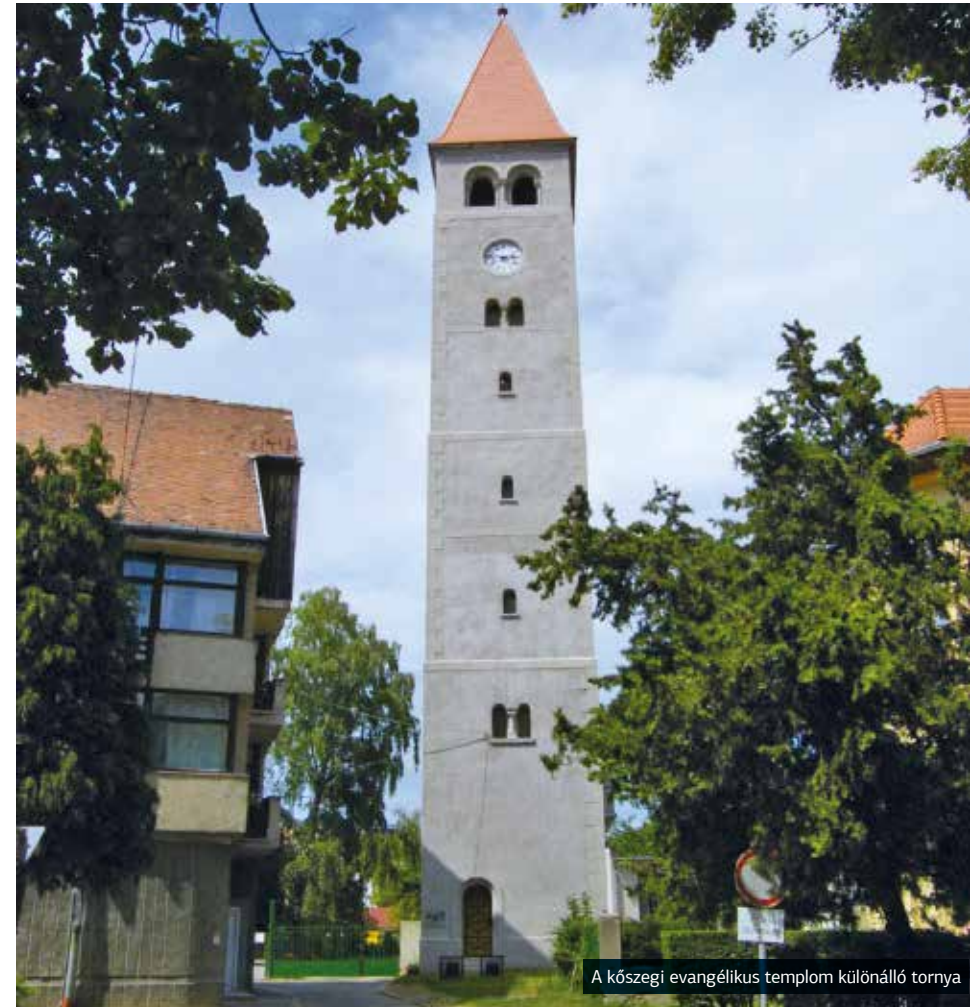
A Kőszegi „Toronyélmény” projekt gazdája és az ingatlan tulajdonosa a Kőszegi Evangélikus Egyházközség.

A kőszegi evangélikus templom 1783-ban épült – II. József türelmi rendelete értelmében – torony nélkül. Az 1900-es évek elején a gyülekezet kívánságára készült egy terv egy új templom felépítésére toronnyal, harangokkal és a templom két oldalán egy-egy lelkészlakással. Az első világháború azonban közbeszólt, és a későbbi tervekben már csak egy torony megépítése szerepelt, ami meg is valósult. Így maradt meg a régi templom torony nélkül és egy önállóan álló torony templom nélkül.

Az évtizedek során baleset- és életveszélyessé vált építmény külső felújítását 2009-ben az evangélikus gyülekezet végezte el saját erőből valamint önkormányzati támogatás segítségével. A gyülekezet tervei a belső felújítást és az épület tartalommal való megtöltését is tartalmazták, amelyre eddig forráshiány miatt nem kerülhetett sor.

A projekt megvalósítása kapcsán elsődleges célkitűzés az evangélikus torony belső rekonstrukciójának elvégzése és megfelelő tartalommal való megtöltése. Az építmény 45 méteres magasságával a belváros legmagasabb pontja, a felső ablakokból kiváló kilátás nyílik a városra. Innen adódott az ötlet, hogy egy evangélikus torony-múzeum jöjjön létre, ahol a toronybelső lépcsőházában felfelé haladó „állomásokon” – az egyes szinteken és a lépcsőfordulóknál – interaktív kiállítás kerüljön kialakításra, ahol a város és a gyülekezet ebben az összefüggésében páratlanul izgalmas történetén keresztül a reformáció magyarországi történetéből egyre több információ tárul(hat majd) a látogatók elé. A „csúcs” a „kilátás

élménye” lenne, a szép város és a Kőszegi-hegység magával ragadó látványával, másik dimenzióban pedig hangot adva az emberi élet kilátásainak, rámutatva a keresztény ember reménységére. A tervek szerint a gyülekezet történetének bemutatása mellett az egész kiállításon végigvonul majd egy személyes vonatkozás/megszólíttatás is. Kezdve a „lutheri toronyélménnyel”, a saját kereszttségünkre való emlékeztetéssel, hitünk és életünk megpróbáltatásain át vezetve egészen a „csúcsra való feljutásig” – az örök élet reménységéig.

A kőszegi evangélikus templom különálló tornya

Az építési munkálatok kiterjednek a torony komplett felújítására, a védendő részek restaurálására, valamint az elektromos, gyengeáramú alapszerelésekre. A mozgásukban korlátozottak számára egy felvonó kiépítésére is sor kerül, amely „látványliftként” üzemel majd.

A projekt megvalósítása a térség kulturális kínálatának színesítéséhez, új ismeretek átadásához járul majd hozzá, továbbá lehetőséget ad a helyi alap- és középfokú oktatási intézményekben tanulók számára egy-egy kihelyezett történelemóra megtartásához, a digitális készségek, a digitális írástudás regionális fejlesztéséhez.

A projekt során több együttműködés terve is megszületett: az Evangélikus Országos Múzeummal, a Kőszegi Városi Múzeummal, a Vas Megyei Levéltár Kőszegi Fióklevéltárával, az Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Informatikai Szakképző Iskola és Kollégiummal.

Kőszegi Agora – Örökségközpont létesítése a volt Balog iskola épületében

A Kőszegi Árvaház épületét 1781-ben építette át Hefele Menyhért, Szombathely híres, barokk építész. Hefele – mivel a város nem engedélyezte a városfal tervezett átalakítását – a városfalakat és a Róka-fok-tornyot visszabontva az épületet ráépítette a városfal vonalára. A ma látható észak-keleti, toronyformájú sarok mögött mintegy két méterrel található az eredeti torony. Hefele a városfal észak-keleti sarkának – teljesen szokatlan – kettős megtörését tulajdonképpen kiegyenesítette a ráépített épülettel. Amikor a Schönauer Kft. megvette az épületet és elkezdtek a belső átalakítást, előkerültek a régi városfalak maradványai, melyek ma is láthatók az épület északi és észak-keleti részében. A városfalnak ezt a szakaszát az teszi még különlegesebbé, hogy az 1532-es ostromban a törökök itt – a Róka-fok-torony két oldalára állított ostromtorony segítségével – törtek be a városba.

Jelenleg a Schönauer Kft. tulajdonában lévő, összességében 2531 négyzetméter nagyságú ingatlan teljesen kihasználatlan, évekkel ezelőtt megállt a felújítása. A tulajdonos eredetileg iroda- és üzletházakat szeretett volna kialakítani, majd pedig előszerződéskötést kötött egy befektetővel az épület eladására, magas színvonalú szállodává (Aranykorona Szálló) történő kialakítására. Az erre vonatkozó tanulmánytervek elkészültek, azonban érdemi lépések nem történtek a megvalósítás tekintetében, az adás-vétel is megghiúsult. Jelenleg a tulajdonos ellen felszámolási eljárás van folyamatban, az épületet a felszámoló szeretné értékesíteni. Szükséges az épület statikai felmérése, az észak-keleti rész dőlésének megállítása, stabilizálása, majd azt követően az épület teljes felújítása (tető, fűtés, elektromos rendszer, nyílászárók, faljavítás, belső udvar rendezése stb).

Mivel az épület – amely a városfalon belül a legnagyobb alapterületű ingatlan – több mint 300 éve épült, ezért a muzeológiai-kiszolgáló funkciók megteremtése

érdekében a jelenlegi tömbhöz hozzá kell építeni. Ez az egykori tároló bontását, majd a helyére; illetve a keleti oldalon lévő udvarra történő beépítést jelenti, így a hasznos alapterület kb. 800 m²-rel megnő. Ide kerülnek az irodák, raktárak, restaurátorműhely, előadóterem, kutatóterem, könyvtár, média centrum, múzeum-pedagógiai foglalkoztatók, illetve a gépészet.

Fogadótér kialakítása is szükséges egy új rész – kb. 100 m² odaillo – beépítésével (megléte törvényi előírás), hiszen jelen pillanatban nincs olyan megközelíthető terme az épületnek, amely alkalmas lenne a nevezett szerep betöltésére, vagyis csoportok egyszerre történő fogadására.

***

A Kelcz-Adelffy utca 1. szám alatti épület kisebb átalakításokkal, hozzáépítéssel alkalmassá tehető, hogy a Kőszegi Városi Múzeum mint intézmény központjaként kielégítse a jelenlegi törvényi, társadalmi és szakmai elvárásokat. Az épületben kialakíthatóak azok a funkciók, amelyeket a jelenlegi központi épületben (Tábornokház) az épület adottságai miatt még jelentős átalakítással sem lehet megoldani. Itt nemcsak a városban jelenleg szétszórva látható kiállításokat (Tábornokház, Zwinger, Várkiállítás) lehet majd elhelyezni, de az épület bővítésével a törvény által kötelezően előírt közösségi, szakmai és kiszolgáló tereket is ki lehet alakítani 21. századi színvonalon.

Cél az, hogy amennyire lehet, egybe, egy épületbe fogjuk össze a kőszegi kiállítóhelyeket. A leírt központi, múzeumi funkciókat az újonnan létesítendő múzeumi épület mellett kiegészíti a továbbra is a jelenlegi helyén maradó Arany Egyszarvú Patika, mely nemcsak az ország, de Európa legszebb barokk officinájának is helyet ad, illetve a Fekete Szerecseny Patika, mely 1643-tól működik e funkciójában, és tulajdonosa 317 éven keresztül az a Küttel család volt, amely az ország bizonyíthatóan legrégebb patikusdinasztiája. Az 1932-ben épült Hősök Tornya új tárlatot kap, nevéhez méltóan – és az építők szándékának megfelelően – három szintjén az 1532-es török ostromban, az első, illetve a második világháborúban elesett kőszegiekre emlékezünk.

A Kőszegi Városi Múzeum önállóan működő, de nem önállóan gazdálkodó helyi önkormányzati költségvetési szerv, melynek költségvetése a jelenlegi törvényi szabályozás szerint három fő részből adódik össze:

1. állami támogatás
2. önkormányzati támogatás
3. saját bevétel

Az épület felújításánál figyelembe kell venni az ökológikus építészet elveit:

- § anyag- és energiabevitel minimalizálása
- § helyi és megújuló energiaforrások fenntartható használata
- § hulladékkibocsátás minimalizálása

A létesítendő, új múzeumi épület kialakítása és működtetése ezen a vonalon, de szigorúbb feltételrendszer mentén kell, hogy történjen. Messzemenően szem előtt kell tartani a fenntarthatóság követelményeit, minden területen a megújuló energiaforrások használatát (hőszivattyú, napkollektor), a hőszigetelést (üveg, új építésű részekenél fal), a különböző funkciójú terek egymáshoz közeli elhelyezését, hogy azokat az igényeknek megfelelően lehessen szükségszerűen használni, pl. fűteni. LED technológiás világítási rendszer kiépítése az egész épületben, intelligens vezérlési rendszerek beépítése: cél a zöld múzeum minél teljesebb elérése. Alapelvként megfogalmazható, hogy az új múzeumi épület fenntartása arányában nem szabad, hogy többbe kerüljön, mint azoknak a tereknek a fenntartása, amelyekből a tárlatok kiköltöznek.

A volt Balog iskola homlokzatának részlete

***

Az épületben a következő közösségi hasznosítási funkcióktervezésére került sor:

1.) Kiállítási

A kiállítási koncepció kidolgozásának sarokpontjai:

- Cél az, hogy a múzeumba érkező minél teljesebb képet kapjon nemcsak a város igen gazdag, több mint 800 éves történelméről, de ismerje meg egész Kőszeghegyalját, Kőszeggel máig szorosan összefonódó múltját!
- A témák a múzeum saját gyűjteményein keresztül legyenek bemutatathatók!
- Tartalmazza a legújabb kutatási eredményeket!
- Legyen öröm az élethosszig tartó tanulás!
- Miénk a múzeum! (Legyen jó itt lenni!)
- Nyitott múzeum! (A közösségi terek kialakítása oly módon, hogy a múzeumban zajló események real-time közös élménnyé váljanak, vagyis valamely kiállítás-megnyitó, előadás, szakmai beszélgetés on-line követhető legyen stb.)

1/a.) (Interaktív) Nagy kiállítás

Kőszeg városát a 12. században alapították a később a városról elnevezett Kőszegi grófok, akik Magyarországon egyedülálló, tervezett várváros központtal fél évszázad alatt egy 27 vármegyére kiterjedő kiskirályságot építettek ki. Uralmukat 1327-ben I. Károly törte meg, és tette Kőszeget királyi várossá, amely egészen a községi törvények életbe lépéséig (1870-1886) az egykori Vasvármegye egyetlen királyi, majd 1648-tól szabad királyi városa volt. Állandó tárlatnak kell tehát majd bemutatnia a város történetét, polgárainak életmódját, mindennapjait.

1/b.) (Interaktív) Nagy kiállítás

A Kőszegi Városi Múzeum egyik nagy tárlata erre a gyűjteményre építve a kőszegi céhes- és kézművesipar történetét bemutató kiállítás lesz. A tárlat – a gyűjtemény gazdagsága miatt – országosan egyedülálló. Az épület keleti szárnyában enteriőrszerűen bemutatott műhelyeket összetartozó műtárgyakkal rendezzük be. E műhelyek mindegyike a Kőszegen egykor élő és dolgozó mesterek hagyatékaként került megőrzésre, így a tárgyak olyan személyekhez köthetők, akiket a helybeli lakosok még ismerhettek, és ami a legfontosabb, autentikusak. A cél egy kézműves skanzen kialakítása, hogy a látogató maga is megtapasztalhassa bizonyos szakmák szépségét, nehézségét.

1/c.) Kamarakiállítások

Kőszeg mint szabad királyi város több száz éves gazdag történetét – helyhiány miatt – nem lehet kronologikusan bemutatni, ezért tematikusan, egy-egy témát feldolgozva adunk képet a város gazdag múltjáról, művészeti, kulturális, gazdaságtörténeti gazdagságáról.

2.) Rendezvényi funkciók

2/a.) Múzeumpedagógiai foglalkoztató termek

• A muzeális intézményekkel szemben elvárás illetve törvényi előírás, hogy az intézmény rendelkezzen olyan terekkel, amelyek alkalmasak foglalkozások, múzeumpedagógiai rendezvények lebonyolítására. A Kőszegi Városi Múzeum négy célcsoportra (óvodás, alsó tagozatos, felső tagozatos, értelmi fogyatékos) fejlesztőpedagógus által kidolgozott múzeumpedagógiai programkínálattal rendelkezik. Minimálisan két, legalább 30 főt befogadni képes terem kialakítása szükséges.

2/b.) Multifunkciós konferenciaterem, digitális előadóterem

• A teremnek alkalmasnak kell lennie konferencia megrendezésére éppúgy, mint digitális kamaraszínházi, zenés produkciók bemutatására is. Az előadóterem kialakításában fontos szempont, hogy világhálóra csatlakozva az eseményhez real-time követhetők legyenek. Cél olyan feltételek megteremtése, hogy vállalati coachingok, nemzetközi konferenciák, kulturális események vagy akár képviselő-testületi ülések is megtarthatók legyenek itt.

A fentebb leírtak jellemzik a kisebb, 50 fős előadótermet, amielsősorban csoportos látogatók, iskolai osztályok számára lehetnek jól hasznosíthatók. Elsősorban ismeretterjesztő előadások megtartására alkalmas helyszín szerepét töltheti be, amely szükség szerint bármikor átveheti a konferenciaterem feladatát.

3.) Közösségi kiszolgáló funkciók (az alap kiszolgáló funkciókon felül)

3/a.) Shop

3/b.) Kávézó

3/c.) Digitális történeti információs központ és könyvtár

A gyűjtemények, a könyvtárak (a múzeumé az ország második legnagyobb orvos-, illetve gyógyszerészettörténeti könyvtára), az adattár digitalizálásával illetve a városról máshol fellelhető adatok egy helyre gyűjtésével a kutatók, de a helyiek számára is minden egy helyen válik elérhetővé. A feldolgozás során nyert tapasztalatok és eszközök felhasználhatók a társintézmények gyűjteményeinek digitalizálásban is.

3/d.) Látogatói információs központ

A cél elsősorban, hogy a Kőszegre érkező látogatók gyorsan juthassanak pontos információkhoz. A központ több szinten ad és közvetít információt, horizontálisan és vertikálisan kommunikál, a célt az alábbi eszközökkel kívánja elérni:

• Kiemelt feladat a kőszegi épületek, látványosságok pontos információkkal történő ellátása (pl.: legalább 3 nyelvű információs táblák a látványosságokon) illetve pontos útbaigazító táblák kihelyezése a városban.

• Az intézményben ki kell alakítani egy olyan információs pontot, ahol (pl.: érintőképernyős monitorokon, információs portálokon, stb.) az érdeklődők, a vendégek

a városról és környékéről minden lényeges tudnivalót (szállásadók, éttermek, látóhelyek, belépők, stb.) fellelhetnek.

• A lakosság és a turisták számára is érdekes, aktuális információkat, híreket, eseményeket közlő információs csatornák kiépítése, fenntartása. Szükség van egy mai, 21. századi elvekre épülő és az eseményekre gyorsan reagáló portálra.

• Ki kell fejleszteni egy letölthető mobil applikációt folyamatos aktualizálással.

• Beléptető rendszer és elektronikus jegykiadás (pl. mágneskártyás stb.), amelybe a város ideális esetben minden attrakcióját be kell vonni.

3/e.) Kulturális örökség információs központ, Helyi értéktár

• A Kőszegi Városi Múzeum látja el a helyi, települési értéktár törvényben előírt feladatait. Ez, valamint az a tény, hogy Kőszeg „műemlékváros”, a megóvásával kapcsolatos kérdések, problémák, állapotok figyelése az intézmény által vállalható feladat, melyhez rendelkezik megfelelő, képzett munkatársakkal. Segítséget nyújthat az örökségvédelmi pontok és a lakosság egymásra találásában.

3/f.) Inkubátorház

• Az „okos múzeum” – „okos város” – „okos egyetem” gondolatmenet eredményeként világossá vált, hogy ezeket a programokat akkor lehet hatékonyan megvalósítani, ha kreatív, a projekt igényeihez, a problémákra azonnal reagáló start-up vállalkozásokat vonunk be a konstrukcióba. Ezek a partnerek – jellemzően mikrovállalkozások – végezhetnék azokat a felmerülő számítástechnikai és egyéb, kreativitást igénylő feladatokat, amelyek a teljes projekt megtervezése, beindítása és üzemeltetése során keletkeznek.

3/g.) A kőszegi Digitális Zenei Archívum

• Kőszeg zenei hagyományai kiváló táptalajt biztosítanak egy Digitális Zenei Archívum létrehozásához, melynek célja a zenei hagyományok őrzése, kutatása, és az ennek alapjaira épített oktatási, ismeretterjesztési tevékenység. A vázolt szerepek miatt az archívum számára a Kőszegi Városi Múzeum, mint „Okos Múzeum” adhat keretet, ahol megvan a történeti kutatás és az ismeretek továbbfejlesztése számára is megfelelő háttér.

3/h.) Múzeumkert

• Az épületet félig körüllelő park rendbetétele, odaillo kerítéssel történő ellátása. Alkalmassá kell tenni kisebb rendezvényekre illetve a múzeumi kávézóval kerthelyiség kialakítására (a Károlyi-kert, illetve a Múzeumkert mintájára).

4.) Kiszolgálói funkciók

a., Irodai

b., Raktározási (installációs, műtárgy)

c., Műtárgyvédelmi, restaurátor műhely

IV. A projekt megvalósulása esetén várt társadalmi, gazdasági, környezeti hatások
A projekt megvalósítása esetén az alábbi hatásokkal lehet számolni:

§ A programkínálat a turisták hosszabb tartózkodását eredményezi, ami növeli a város és a térség turisztikai bevételeit, jövedelemszerző képességét.

§ A múzeum célcsoportjai között kiemelt szerep jut a régióban élőknek, hiszen ők laknak olyan távolságban, hogy akár rendszeresen is ellátogathatnak a megújuló programokra, az iskolás csoportoknak egy félévre/tanévre ütemezett kompetencia alapú múzeumpedagógiai programok szervezhetőek.

§ A projekt az épített és tárgyi örökséget újszerűen hasznosítja, ezért szakmapolitikai hatással bírhat mind a hazai muzeológiára, mind az oktatásra.

§ Kiadványok: turisztikai marketing és a kiállításokhoz, valamint a kiállításhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai kiadványok;

§ Egy új kőszegi „brand”;

§ Új, interaktív kiállítások, amelyek segítségével a közép- és újkori város története, mindennapi élete mutatható be (kb. 1100 m²);

§ Komplex, egész évben ajánlható, saját élmény alapú kulturális turisztikai szolgáltatási csomagok különböző célcsoportoknak;

A kőszegi zsinagóga

§ Rendezvény: konferenciák, továbbképzések, coaching;

§ Múzeumpedagógiai módszertani csomag pedagógusoknak, művelődésszervezőknek, múzeumpedagógusoknak, etc;

§ Új városi közösségi tér létrehozása;

Zsinagóga újra a városi térben

A megújuló zsinagóga olyan multifunkcionális központtá válhat, amelynek párbeszédre inspiráló, tanító és a múltra figyelmeztető funkciói mellett fontos és világos üzenete van. A felmerült hasznosítási lehetőségek között található emlékhely létesítése, ami bemutatná a kőszegi zsidóság történetét, továbbá felmerült, hogy a kiváló akusztikai adottságokkal rendelkező épület zenei előadások, vallásközi párbeszéd, előadások, nemzetiségek közötti dialógusok helyszíne lehetne üzenetközvetítő jelleggel és tudatformáló céllal.

Kiengesztelődés Háza

A Gyöngyös utca 1. szám alatti épületbe tervezett projekt különböző vallási felekezetek hívei számára biztosít találkozóhelyet. A 21. században egyre erőteljesebben merül fel a világvallások közötti rivalizálás és a lehetséges dialógus kérdése. A megbékélést csak a helyi társadalmak részvételével lehet sikeresen megvalósítani. A Kiengesztelődés Háza lehetőséget nyújtana a rendszeres párbeszédre, együttgondolkodásra a világvallások híveivel (erre kiemelkedő lehetőséget nyújtanak a Center for Advanced Study programjaiban résztvevő oktatók és hallgatók, hiszen a világ minden részéről érkeznek), valamint a kultúrák közötti párbeszédet és megértést segítheti majd. Az épületben állandó kiállítás nyílna zsidók és nem-zsidók együttélésének mindennapjairól a 19.század elejétől 1944-ig, valamint a kőszegi holokauszt történetéről.

III. Turizmus, rekreáció, well-being (jól-lét); gasztronómia, borászat

A fejlesztési elképzelések harmadik, átfogó területét az idegenforgalom, a rekreáció és a jól-lét, valamint az ehhez kapcsolódó tevékenységek (gasztronómia, borászat stb.) jelentik. A koncepció háttere általánosságban annak az igénynek a felismerése, hogy a befogadóképesség, a gasztronómia és a borkultúra 21. századi szintjének elérése a város és vidéke branding valóság alapú kialakítása, a szolgáltatások teljes körének radikális reformja és globalizálása az élhető város elengedhetetlen részét képezi.

A Kreatív város – Fenntartható vidék projekt esetében ide tartozik a Kőszegi Abért-tavak rekreációs igényeknek megfelelő fejlesztése, a Szabó-hegy idegenforgalmi attrakcióvá emelése a gasztronómia és borkultúra támogatása is.

Gyöngyös-patak revitalizációja

Kőszeg eredete szerint patakpartra települt város. Hosszú évszázadok alatt alakították ki a vadpatak melletti, mai Malomárkot, amelynek épített medre sokféleképpen hasznosítható volt. A Gyöngyös vad árkát is szabályozták, amely ma a Malomároknál 2 méterrel mélyebben folyik, így szintben eltávolodott a városlakóktól. E két patakág öleli közre a város teljes, 3 km-es hosszában elterülő „szigetét”. A malomág mentén gyönyörű ipari műemlékek találhatóak: Posztógyár, Szappangyár, Botgyár vagy a Nemezgyár.

A város kedvező adottságai, gyönyörű műemlékei, háborítatlan, színes, történelmi utcái, hangulata, páratlan természeti környezete, hegyei a „tudás alapú” fej-

lesztés számára vonzó környezetet jelentenek. A tervek szerint a város hosszten-gelyével párhuzamosan egy „zöld tengely” épülne ki nagyjából 3 km hosszban a Gyöngyös-patak és a Malomárok által közrefogott „szigetközben”. A rendezett, zöld folyosó városi parkként működne. Lehetővé tenné a Malomárok rekonstrukcióját, a patakpart eredeti vonalának és őshonos növényzetének újratelepítését. Így a fejlesztésnek köszönhetően a sziget hosszában a vízpartokhoz való közvetlen hozzáférés lehetővé válna. Emellett a vízgyűjtő területekről, a város északnyugati–nyugati részén lévő dombokról lefolyó vizeket a kiépítendő új és felújított csapadékvíz- elvezető rendszerek kártétel nélkül vinnék el a befogadó Gyöngyös-patakba.

Az elképzelt fejlesztések megvalósítása a történelmi városszomsághoz szervesen hozzákapcsolja a Gyöngyös-patak keleti oldalán lévő, tervezett tudományos centrumot, az elérési útvonalat lerövidíti, a közlekedésre alternatívákat és egyben pihenési lehetőséget is kínál. Ez a beépítés adná meg a város 21. századi fejlesztésének irányát a KRAFT program keretében. A fejlesztés következtében a foglalkozási struktúra jó irányba tolódhat el, tudásközpontúsága a régi iparos, céhes múltú város méltó, jövőbeni fejlődésének alapja lehet.

A projekt egyik fő eleme a város szívében lévő 3 km hosszú vízfolyásokkal határolt zöld sziget revitalizációja. Annak ellenére, hogy a terület állapota a meghatározó városszerkezeti szempontból – már csak elhelyezkedése miatt is – leromlott, a területén található épületek elhasználódtak, a Malomárkon lévő malmok és duzzasztóművek elhanyagoltak, egy részük megsemmisült. Helyrehozatala, karbantartása, védelme tehát halaszthatatlan.

A tervek szerint a Malomárok keleti oldalán az önkormányzati tulajdonú területeken gyalogösvény, a Gyöngyös-patak nyugati oldalán kerékpárút létesül a város teljes hosszában. A kerékpárút a városi park északi végétől az országhatárig vezet – figyelembe véve a természetvédelmi és az egyéb területek adottságait. Déli vége a Vasútállomás alatt a Szombathelyre vezető kerékpárút hálózatra köt rá. Így a fejlesztési területen az átmenő és helyi forgalom levezetése a sétány és kerékpárút kiépítésével megvalósítható. A hosszirányú „zöld tengely” a város keresztirányú tengelyeit a program keretében ki kell építeni, vagy a kiépített helyeken annak rekonstrukcióját el kell végezni a várható beépítés figyelembevételével. A hosszten-gely további erősítésére és szépítésére egy keleti és egy nyugati sétány alakítható ki a vízfolyások várossal érintkező oldalán. A két új sétány a zöld szigettel együtt a várost körülölelő erdőkoszorú szerves kiegészítője a város szívében. Az elképzelések megvalósításával nem csak az észak-déli átjárhatósága javul a városnak, a kelet-nyugati közlekedésben is jelentős, pozitív változások alakulnak ki.

A Széchenyi téri park valamint a patakpartokat övező zöldfelületek megújulnak, az értékes faállomány vizsgálat után fásbészeti beavatkozással megfiatalodik. A gyér cserje és évelőállomány kibővül, új fák kerülnek telepítésre. Új parkolóhelyek jönnek létre a könnyebb megközelíthetőség valamint a turizmus fejleszthetőségének elősegítése érdekében. Időtálló, minőségi utcabútorok kerülnek kihelyezésre, valamint esőbeálló is létesülnek. A patakpart felújítása mellett több híd megújítására is lehetőség nyílik, illetve a rossz állapotú közművek cseréje is meg fog történni. A revitalizációs fejlesztés során a patak ökológiai szempontjait is figyelembe véve, többek között uszadék fogók és surrantók (átjárható fenékküszöb) kialakításával, az értékes halállomány megóvása is fontos célkitűzésként szerepel.

A projekt másik jelentős eleme a belterület védelmét szolgáló vízvezető hálózat fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek indokoltsága, hogy Kőszeg belterülete csapadékvíz által igen veszélyeztetett. Az elmúlt 10 évben négy alkalommal következett be olyan rendkívüli esőzés, amikor a vízvezető rendszer nem tudta elvezetni a város északnyugati–nyugati vízgyűjtőjéről a városba bezúduló vizet és nagy mennyiségű hordalékot, amely így elöntötte mintegy 30 cm vastagságban a belvárost és a pincéket. Így történt ez 2009. június 24-én is, amikor a lehullott záporok, zivatarok esővizei (125 mm/nap) rendkívüli károkat okoztak a városban és környezetében. A projektrész célja ezen állapotok megszüntetése. A város csapadékvíz elvezető hálózat rendszere 31.400 méter hosszú. Ebből felújításra szorul 16.000 méter, és fejlesztési igényként további 3.000 méter csapadékcsatorna kiépítésére van szükség. A csapadékvíz elvezető hálózat fejlesztése, a vízgyűjtőről lefolyó vizek elvezetése a meglévő, elöregedett csatornák cseréjével, másrészt új létesítmények kiépítésével oldható meg. A Gyöngyös-patak medrének feliszapolódása és a városi csapadékvíz-hálózat állapota indokolja a fejlesztés megvalósítását, a jelentős helyi vízkárok (előntések) csökkentése, megszüntetése érdekében. A felújítási munkák mellett új vízvezető rendszerek (zárt és nyílt árkok) készülnek, amelyeknek fő feladata a nagy lejtésű dombokról nagy sebességgel lefolyó csapadékvizek összegyűjtése, tárolása, ülepítése és kártétel nélküli elvezetése.

Indokolt továbbá a Gyöngyös-patakon két helyen – a város északi és déli oldalán – hulladékfogó műtárgyak kialakítása, mert nagyobb, de már közepes árhullámok levonulása esetén is az uszadék a Nemezgyárnál lévő duzzasztóművet eltorlaszolja, a működtetést veszélyezteti és akadályozza, valamint a patak halállományát is veszélyezteti. A Gyöngyös-patak vízvezető képessége lecsökkent, a mértékadó árvízszint levezetésére már nem alkalmas. A korábbiakban kiépített, több évszázados, rakott kőcsatornákat a nagy mennyiségű hordalékkal terhelt csapadékvíz részben eltömítette, vízvezető képességét jelentősen lecsökkentet-

te. Ugyanakkor karbantartásuk nem megoldott. Az elmúlt évek helyi vízkár eseményei következtében a lakosság részéről jogos elvárásként fogalmazódott meg az önkormányzat irányába, hogy mihamarabb kezeljék a problémát, és a lakosság egészséges és biztonságos lakókörnyezetben élhessen. A megvalósítani javasolt fejlesztéssel elérhető, hogy a jövőben várható egyre gyakoribb nagy esőzések és árhullámok által bekövetkezett károkat minimalizálni lehessen.

A patak sporthorgászati hasznosításával kapcsolatos szakmai terve

A Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége (továbbiakban Szövetség) élő együttműködési megállapodással rendelkezik a Pannon Egyetemmel, mely szervezet részére vállalták, hogy igény esetén a graduális és PhD képzésben résztvevő hallgatói, TDK dolgozat, illetve szakdolgozat megírásában érintett hallgatói számára kutatási helyszínt és a szükséglet szerinti kísérleti halállományt biztosítják. Amennyiben a Gyöngyös-pataknak a Szövetség által javasolt revitalizációja megvalósul, az egyetemi kutatók és hallgatók számára egyaránt kiváló vadvízi kutatási terület jön létre, ahol a revitalizálódás dinamizmusa a gyakorlatban is vizsgálható.

A Szövetség tagja a Magyar Országos Horgász Szövetségnek (MOHOSZ). A MOHOSZ az előzőekben részletezett kutatási- és oktatási témakörökben szintén rendelkezik élő együttműködéssel az alábbi intézményekkel:

- Pannon Egyetem (Veszprém, Kőszeg),
- Szent István Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kara (Gödöllő).

A Gyöngyös-patak revitalizációját követően várhatóan mindkét egyetem a Szövetség közreműködésével gyakorlati és kutatási helyszíneként tudja használni a patakot.

A sebes pisztráng tiszta és hideg vizet igénylő halfaj, ezért hazánkban már Vas megyén kívül nagyon ritkán fordul elő. A Szövetség a sebes pisztrángok telepítését már az 1980-as évektől kezdve problémamentesen, folyamatosan végzi a Gyöngyös-patakon. A Gyöngyös-patak pisztrángmegtartó képességét a revitalizáció jelentősen tudja javítani. A patak Lukácsháza és Kőszeg közötti Sebes Pisztráng Tanösvényének fejlesztése által a sebes pisztráng a térség kiemelkedő jelentőségű őshonos halfajává válhat, melyre később a sebes pisztránghoz köthető programok épülhetnek (pl.: Kőszegi Pisztráng Napok stb.). A pisztráng megjelenésével pedig Kőszeg területén is megvalósíthatóvá válna a lillafürdei Erdei Halsütöde mintájára egy Kőszegi Pisztrángsütöde, mely a kőszegi chardonnay-val egy újabb kiváló gasztronómiai vonzerő lehetne a régióban.

A patakszakasz tudatos renaturálása stabilizálhatja a patak jó ökológiai állapotát, amit jelentősen veszélyeztetnek az elmúlt években kialakult hektikus vízviszo-

nyok. A patak vízmennyiségének és vízminőségének megóvása különösen fontos feladat, mert az Abért-tavak rekreációs hasznosítása hosszú távon ellehetetlenül oxigénben gazdag, stabil állapotú betápláló patak nélkül. A tervezett projektjavaslat szerint 6-7 km-en kb. 60 db kőrakatból készített – vízjogi engedéllyel rendelkező – surrantó kerülne kialakításra. A természetközeli fenékküszöbök kialakításának ökológia célja:

- vízi élettér növelése,
- változó esés, sebesség és vízmélység kialakítása,
- menedékhelyek létrehozása a vízi élővilág számára aszályos időben,
- fokozott oxigénfelvétel biztosítása,
- a reofil halfajoknak szaporodó és vermelő területek kialakítása.

A horgászati és halélettani feltételek javulása mellett egy olyan természetközeli szakasz válik így elérhetővé a projekt célterületén, mely a természetjárók és fotósok kedvelt úticéljává válhat a jövőben. A Sebes Pisztráng Tanösvény táblázottságát és egyéb megközelíthetőségét, infrastruktúráját javító kis léptékű fejlesztésekkel jelentősen növelhető a terület idegenforgalmi vonzereje. Ahhoz, hogy hosszú távon fenntartható legyen a természetközeli állapot megőrzése, feltétlen szükséges a már említett 2 db (1 db Kőszeg felett, 1 db Kőszeg alatt) mesterségesen létesített uszadékfogyó kialakítása a Gyöngyös-patakon, mely megakadályozza a kommunális hulladék és egyéb hordalékok bejutását a városba és a tanösvény területére.

Városrehabilitációs beavatkozások

A fejlesztés szükségességét Kőszeg vonzáskörzetében a Gyöngyös-patak és szűk környezetének jelenlegi, elhanyagolt állapota indokolja. A város történelmi belvárosa és a várost elkerülő, Ausztriába vezető főút közé ékelődő területsáv nagyon eltérő minőségű. Kőszeg belvárosába a gépkocsival érkező ezen a sávon keresztül jut el. Az utak, amiken áthalad, alap nélküliek, túlnyomórészt kétszerelesen felületzártak, kátyúsak, sok esetben tovább már nem kátyúzhatók. A járdák egyenetlenek, szintén nem javíthatók. A közvilágítás és a kommunális villamosenergia-ellátás, valamint a távközlési szolgáltatás betongyámokra rögzített fa oszlopokra való felfüggesztéssel valósul meg. Sem az elkerülő út menti, új épületek, sem a bekötő gyűjtőutak színvonala, beépítése, sem a hidak állapota nem méltó a történelmi belváros építészeti örökségéhez. Továbbá a kerékpárutak a szomszédos Ausztria kerékpárútjaival nincsenek összekötve, holott az a turizmus növekedésének egyik alapját képezhetné.

A projekt kapcsán tervezett építési munkálatok kiterjednek a patakpart teljes megújítására, patakrendezésre, útépítésre, parképítésre, híd- és támfalépítésre, valamint kiszolgáló létesítmények kialakítására is.

Az Abért-tavak rekreációs fejlesztése

A lukácsházi árvízcsúcs-csökkentő tározó megépítésével, az anyagnyerőhelyek reaktiválásával két tó jött létre Kőszeg és Lukácsháza között félúton, Kőszegfalva közelében. A 9, illetve 16 hektár területű tavak kedvező vizes, nedves élőhelyadottságokat teremtettek meg (sekély vízmélység, természetes partvonal stb.). Ennek következtében mind ezen a területen, mind Vas megyében egy új növényfaj jelent meg, az úgynevezett tündérfátyol, amely Magyarországon területén védett növénynek számít.

A tavakat Abért László műszaki igazgató-helyettesről nevezték el, aki a tározó építéséről hazafelé vezető úton közúti baleset következtében elhunyt. A tározó építése közben, a kivitelezés munkák utolsó szakaszában a Vízügyi Igazgatóság megkereste Kőszeg Város Önkormányzatát felvetve, hogy a tómeder kialakításával kapcsolatban lehetőség kínálkozik, egy jövőbeni fejlesztés megvalósítására, olyan meder kialakítására, amely lehetővé teszi természetes fürdőhely létrehozását. Ennek következtében lehetőség nyílt a tavak és a körülöttük lévő több mint 50 hektáros terület rekreációs célú fejlesztésére, ami szorosan kapcsolódhat a Gyöngyös-patak revitalizációját célzó projekthez.

A tervezett, komplex fejlesztés a terület olyan hasznosítását jelenti, amelynek révén a tavakhoz kapcsolódó infrastruktúra valamint a tavaktól délre és északra található területek fejlesztése is megvalósulhat. A tavakra és környezetükre az alábbi, rekreációhoz kapcsolódó tevékenységek megvalósítása került a tervbe:

A Kőszeg és Lukácsháza között található Abért-tavak

- természetes fürdőhely létrehozása, sporthorgászat telepítése – Abért II. tó,
- gyermekek részére vízisportok oktatására alkalmas hely kialakítása: kajak, kenu és gyermek-sárkányhajó – Abért I. tó,
- szabadtéri sportolás (sporteszközök, sportpályák) feltételeinek megteremtése,
- nagy zöldfelületen kialakított szabadtéri játszótérek, sétányok létesítése,
- kerékpáros centrum kialakítása,
- kilátó építése madarak megfigyelése céljából,
- a tervezett kiszolgáló épület mellett rendezvényi tér kialakítása,
- kemping létesítése,
- a kapcsolódó infrastruktúra kiépítése (nyomvonalas vezetékek, bekötő és belső hálózati utak, új csomópont, kerékpárút, parkolók stb.),
- a létesítmények fenntartásához szükséges építmények (vendéglátás, szociális egységek, pihenő helyek, információs táblák stb.) telepítése,
- tömegközlekedési eszközök fogadására alkalmas terület kialakítása,
- a vízi- és horgászsport infrastruktúrájának megteremtése (tájba illő stégek, kikötők sólyával, partvédelem, az Abért I. tónál kis szakaszon történő mélyítés a sziget megkerüléséhez stb.),
- a kőszegi bekötő híd és a lukácsházi tározó műtárgy közötti szakaszon sebes-pisztráng-élőhely (surrantók, uszadék fogó stb.) és tanösvény (gyalogos útvonal információs táblákkal a Gyöngyös-patak völgyének élővilágával, rekreációs tanösvény) kialakítása.

A városközponttól a Táborhegyig – város és a természet találkozása.

A Kreatív város – fenntartható vidék programhoz kapcsolódó turisztikai – rekreációs – programtervezet

A Kreatív város – fenntartható vidék program a tudományos élet feltételeinek megteremtésén kívül fontosnak tartja a rekreációs lehetőségek feltárását és megvalósítását. Kőszeg város értékét történelmi múltja, épített öröksége, különleges természeti adottságai és földrajzi elhelyezkedése határozza meg. A történelem során az épített környezeten láthatóvá vált az idő múlása, az újratertetés hiánya. A természet szépsége és a levegő tisztasága, az Alpokalja klímájának különlegessége azonban ma is teljes értékűen élvezhető. Földrajzi elhelyezkedése (határmenti város) a történelem során sokszor előnyt, sokszor hátrányt jelentett az itt élők számára.

Az ISES Alapítvány által kidolgozott és elindított KRAFT projekt Kőszeg tudásalapú és kulturális örökségének hasznosítása révén megvalósuló „kreatív városfejlesztési program”, amely nem képzelhető el a fenntartható vidék nélkül. A komplex térségfejlesztő program megvalósításához nélkülözhetetlen a turizmus fejlesztése, a rekreációs lehetőségek megteremtése.

Célunk olyan rekreációs lehetőségeket megvalósító projektek létrehozása és a KRAFT programban való elhelyezése, melyek a tudományos élet feltételeinek megteremtéséhez nélkülözhetetlen, a testi-lelki teljesítőképesség és -képesség teljes kiaknázását illetve helyreállítását eredményezik.

A Kőszegi-hegység adta lehetőségek mai kihasználtsága keveset nyújt az itt élő és ide látogató emberek számára annak ellenére, hogy, ha ezeket felsoroljuk, nem tűnik kevésnek, hiszen országszerte ismert kirándulóhelyeket találunk a környéken (az Írott-kő, a Hétforrás, az Óház-kilátó, a Szent Vid kápolna és sorolhatnánk még Kőszeg és környékének értékeit tovább, hiszen kedvelt célpont a Szabó-hegy vagy a Kálvária-hegy is stb.).

I. Interaktív tájékoztatás

A város főterén interaktív információs tábla felállítása szükséges, mely a KRAFT projekt Kőszegi-hegységet érintő turisztikai és rekreációs programjairól is széleskörű tájékoztatást adna. Az interaktív információs táblán található meg a látogató Kőszeg és környéke összes látnivalóját és a térség által nyújtott szolgáltatásokat (műemlékek, múzeumok, oktatási intézmények, sportolási és kirándulási lehetőségek, vendéglátáshoz, idegenforgalomhoz kapcsolódó információk).

II. Útépítés, útjavítás

A meglévő hegyi utakat a Kőszeg város táblától a táborhegyi objektumig járhatóvá kell tenni (ez valahol javítást, valahol teljesen új aszfaltozást igényel). Az úthoz kapcsolódóan megfelelő számú jármű megállására alkalmas parkolókat kell építeni a következő helyeken: sífelvonó, Okmányos, Keresztkút 1., Keresztkúti Pihenőhely, Táborhegy. A városból a Szabó-hegyre felvezető út részben közút, részben „közforgalom elől el nem zárt” magánútnak minősül (az út kezelője a Szombathelyi Erdészeti Zrt.). Az útjavítások elkerülhetetlenek a programba bevont további projekthelyek megközelítése érdekében.

III. Közlekedés

A hegyen a projekthelyek megközelítésére (közlekedés, szervezés) új koncepciót kell kidolgozni az önkormányzat, az Erdészeti Zrt. és a Természetvédelmi Hatóság részvételével. Kiemelt közlekedő útvonalon a területet (tájvédelmi körzet) lehetőleg csak közösségi közlekedési eszközzel lehessen látogatni közúton, kivételt jelenthetnek ez alól azok a vendégek, akik a Stájer-házakban, a Hörmann-forrásnál, illetőleg a Keresztkúti Pihenőhelyen (turistabázison) szállnak meg.

A jelenlegi sorompós rendszert egy modern beléptető rendszerre kell cserélni (pl.: napelemmel működő, rendszámfelismerő automaták).

Fontos feladat, hogy a látogatókat szállító közlekedési eszköz a tájvédelemhez kapcsolódó előírások figyelembe vételével kerüljön kiválasztására. Ki kell dolgozni

továbbá a Kőszeg központjából induló kisbuszos járatok működési feltételeit, az üzemben tartás költségeit, menetrendjét és díját.

IV. Városból a természetbe

A szénsavas ivókút

A kútnál egy úgynevezett „ivópavilon” lehet létesíteni, ahol a megpihenő vendégek kulturált környezetben, leülve kóstolhatják, fogyaszthatják a szénsavas vizet (adagolás műanyag poharak biztosítása). A pavilonban tájékoztató táblán kell bemutatni a víz hatását, s külön tájékoztatók adnának útbaigazítást a Kőszegi-hegységben lévő természetes vizekről és természetes vízfogyasztási lehetőségekről (Hétforrás, Hörmann-forrás, Keresztkúti-forrás). A pavilon kb. 50 négyzetméteres, faszerkezetű épületnek képzelhető el nagy üvegfelületekkel, belül kulturált asztalokkal és székekkel. Ez az egység állandó személyzet nélkül működik, tisztántartását, takarítását azonban napi rendszerességgel kell megoldani.

Tulajdonviszonyra vonatkozó információk: a terület önkormányzati tulajdonban van.

Sífelvonó, síház környéke

A jelenlegi sífelvonót le kell bontani, miután elavult műszaki szerkezetű, ezért a felújítása rendkívül költséges, és a mai kor igényeinek nem felel meg.

A meglévő „melegedő ház”-ból és annak környezetéből egy autós és turista megállóhelyet kell kialakítani, amely esőbeállóként működik, és néhány kültéri és beltéri asztallal, székekkel biztosítja az átmenő forgalmat.

Okmányos – bejárat a természetvédelmi területre

Kulturált gépkocsiparkolási lehetőség és buszmegálló kialakítása, interaktív tájékoztató tábla elhelyezése a helyi lehetőségekről az Okmányoshoz szintén fontos elemei a projektnek. Itt jelenleg büfé működik magánvállalkozó üzemeltetésében, melyhez kapcsolódóan szociális blokk kialakítása szükséges. Az Okmányosnál célszerű kialakítani az innen induló erdészeti utak igénybevételének lehetőségeit (beléptető rendszer).

Hétforrás turista pihenőhely

A Hétforrás 427 m magasán fekszik egy völgykatlanban, az erdei úttól kb. 100 méterre. Közvetlen közelében található az erdei határátkelőhely is.

Jelenleg a korábban határőr laktanyaként működő épületegyüttes életveszélyes állapotban van, bontását soron kívül el kell rendelni.

A Hétforrás fekvése indokolja, hogy a területen ne létesüljön turista szálláshely, hanem a kiránduló ember, az aktív és a kisgyerekes családok turisták számára nyújtson rövidtávú pihenési és szórakozási lehetőséget.

Kulturált környezetben az idelátogató kirándulók élvezzék a Hétforrás csodálatos vizét, erdei környezetben felnőttek és gyerekek egyaránt tudjanak játszani,

sportolni, pihenni, étkezni (egy gyermekjátszótér és egy felnőtt játszótér sportelemekkel stb.).

A lebontandó laktanya területén esőbeálló, pihenőhely és kiszolgáló helyiségek kialakítása javasolt tájba illő építészeti stílusban (faszerkezetű pavilon nagy üvegfelületekkel). Az épülethez kapcsolódóan kb. 100 négyzetméter lekövezett rendezvényhelyszín kialakítása szükséges, valamint néhány biztonságos tűzgyújtási hely. A terület világítását korszerű, energiatakarékos eszközökkel kell megoldani.

Keresztkút 1. Tematikus erdészeti és vadászati információs pont

Az erdei úttól egy-két méterre egy faszerkezetű kilátót kell építeni, ahol az itt áthaladó turisták csodálatos panorámában élvezhetik az Óház-kilátó épületének valamint az Alpok nyúlványainak és a meredek falú völgyeknek a látványát minden évszakban. (Ezen az útszakaszon a kiterő kiszélesítése is célszerű, a fát szállító kamionok a teljes útszakaszt elfoglalják).

Keresztkút 2. Keresztkúti Pihenőhely

Az ingatlan – volt határőr laktanya – 2002-ben került magántulajdonba azzal a céllal, hogy erdei pihenőhely és klimatikus szálloda kerül kialakításra, szakaszos ütemterv alapján. A Kőszegi-hegységben a Keresztkút csúcs alatt 470 méterrel a tengerszint felett elhelyezkedő ingatlan idegenforgalmi és turisztikai célokat szolgáló üdülő-, rekreációs centrummá történő átalakítását nagymértékben motiválta, hogy a kiválasztott helyen az Alpokalja klímája (tisza, páradús levegő) gyógyító és megelőző hatású. A klíma alkalmas a káros környezeti hatások miatt kialakult légúti megbetegedések gyógyítására. A gyönyörű természeti környezet a mentális egészség megőrzésében is szerepet játszik.

Az építkezés első üteme 2002-2006 években megvalósult: 2 önálló épületben 2-2 db 65 m²-es, kétszobás vendégház és a 75 m² alapterületű turistaszálló készült el, valamint a lovarda épületből kialakításra került egy 40-50 fő befogadására alkalmas 100m²-es rendezvényhelyszín. A terep rendezése számtalan olyan lehetőséget adott, amit részben a meglévő korábbi felépítmények átépítése tett lehetővé, pl. borospince, valamint gyermekjátszó, kerti tó, állatsimogató, meditációs hely (kápolna), szalonnasütő hely stb., melyek a hangulatos vendéglátáshoz nélkülözhetetlenek.

A fejlesztés második üteme (2007-2010 években) nem kezdődött el forráshiány miatt. A volt laktanyaépület fejlesztésével kialakításra kerülő, tervezett 30 szobás szálloda kifejezetten a végső célt – rekreációs üdülőcentrum létrehozását – szolgálja. A szállodai szolgáltatások mellett a hely specialitása lenne – élve a természet adta adottságokkal (csend, nyugalom, jó levegő, a természet szépsége) –, hogy Kőszeg város új fejlődési irányának megfelelő tudásközpont munkáját segítő

egység kerülne kialakításra, ahol professzorok, kutatók, diákok erdei környezetben tudnak elmélyülni tudományos munkájukban.

A KRAFT programban több helyen megfogalmazódik: „a kreatív város nem csak a tudományos élet feltételeinek megteremtését jelenti, legalább ugyanannyira fontos a kultúra, a sport, a kikapcsolódás egyéb formáinak mindennapokba történő szerves beépítése, minél szélesebb körű, változatosabb megjelenésük elérése.”

A KRAFT program célja, hogy a tudományos élet feltételeinek megteremtése egyben a helyi lakosság életkörülményeinek javítását is eredményezze, részesévé tudjon válni a fejlődésnek (munkahelyteremtés, életszínvonal növekedés és a rekreációs lehetőségek biztosítása).

A terület fejlesztése feltételezi az egyidejűleg megvalósuló infrastruktúra kialakítását (megfelelő út, parkoló és buszmegálló kialakítása) is.

A következő pontban ismertetett Táborhegyi fejlesztés és a Keresztkúti pihenőhely továbbfejlesztése egy egységben, szolgáltatásaiban egymást kiegészítve lehetne a „kreatív város és a természet” olyan találkozási pontja, mely a KRAFT program tudományos feladatainak ellátásához nélkülözhetetlen rekreációs potenciált is jelentené.

Nem elhanyagolható a két fejlesztés természetben meglévő helyszíne és különleges adottsága: a völgyben elhelyezkedő osztrák kisvárosok, falvak távolsága gyalogosan mindössze 30 perc. Nem véletlen, hogy a hagyomány erre a környékre teszi a „bábaasszonyok útját”, ahol valamikor nem csak gyalogosan, hanem az erdők között vágott szekérúton is közlekedtek.

Táborhegyi vadspark és kilátó

A Kőszegi-hegység ismert hegycsúcsai közé tartozik 646 méter magasságával a Táborhegy, azonban ismertsége nem a látogatottságában mérhető, hiszen fél évszázadon keresztül teljesen elzárt terület volt. A több mint 10 éve üresen álló objektum jelenlegi felépítményeit az idő és a szándékos rongálások, a karbantartás és az őrzés hiánya teljesen tönkretette. Látványában zavaró, a pusztulás minden nyomát magán viselő területté vált. A területen különleges értéket jelenthet a kilátóvá alakítható katonai műtárgy. Több épület elbontása nélkül azonban a terület nem válhat turisztikai célponttá. Ennek az objektumnak a fejlesztése során egyrészt eltűnnének a még sok helyen fellelhető, a katonaság működéséből itt maradt tájsebek, szeméthegek, törmelékek, másrésztől nemcsak helyi, hanem országos természetvédelmi, turisztikai látványosság jönne létre az Írott-kő-kilátó együttesével egygyé forrva.

Ez a terület alkalmas arra, hogy a város és a természet összekapcsolódásának végpontja legyen, amire szinte felfűződnek azok a turisztikai illetve rekreációs objektumok, melyek a KRAFT program által a Kőszegi-hegységben megvalósíthatók.

A természeti adottságokat kihasználva a Keresztkúti erdei pihenőhely és a Táborhegy tornapályával való összefűzése különleges sportolási lehetőséget biztosítana.

Az adótorony adta lehetőséget kihasználva, annak átalakításával kilátó létrehozására van lehetőség, melynek fenntartható forrását a vadspark, a kilátó bevételeiből és önkormányzati, vagy erdészeti támogatásból kell majd biztosítani.

A Táborhegyen, illetve környékén lehetne egy határon átnyúló projekt keretében megépíteni a felvonót (libegőt), mely egy sajátos turisztikai attrakciót jelentene, és összekötné a két országot.

A Táborhegyi turisztikai attrakció széles célcsoportnak adna programot, beleértve a helyi lakosságot és az iskolai turizmust.

További rekreációs lehetőségek gondolata merült fel, melyet célszerű tovább gondolni, hiszen a város értékét növelik, az élhetőbb környezetet biztosítják.

Korcsolyapálya kialakítása

Kőszegen a téli időszakban a rekreációs lehetőség rendkívül kevés. A Fő tér alkalmas arra, hogy novembertől február végéig mobil sátorral fedett korcsolyapálya kerüljön felállításra minden évben. A mérete kb. 300 m². A téli „alvó” város nem csak a helyi lakosoknak – főleg gyermekeknek és a fiataloknak – jelentene egészséges szórakozási, sportolási lehetőséget, hanem a téli idegenforgalmat is kedvezően befolyásolná.

Királyvölgyi játszótér

A játszótér visszaidézné a török-magyar időket. és ennek hangulatában kerülne kialakításra (korhű török sátor, magyar tábor interaktív elemekkel stb.) A játszótér felett a Szultán-domb, Szulejmán-kilátó már kialakításra került.

Kálvária hegy, Lócserélő

Borászati látványpince kialakítása, Kőszeg és környéke szőlőtermesztésének és borkészítésének, a szőlő- és borkultúra történelmi hagyományainak bemutatása, bortrezor kialakítása, kb. 100 fős fedett rendezvényhelyszín kialakítása valósulna meg itt a tervek szerint.

Szabadtéri sütőgető hely kialakítása volna még lehetséges, ugyanakkor esőbeálló és harangláb megépítése célszerű lenne.

A Kálvária-hegy fejlesztési programjában a Kálvária templomnak és környékének rendbehozatala (gyalogút teljes felújítása, a stáció teljes körű restaurálása, vallási és közösségi rendezvényhelyszín kialakítása) is mérföldkő lehetne.

A Kálvária domb rekultivációja

Kőszeg egy hegykoszorú fogja közre, ahol a középkorban tradicionális szőlőtermesztés folyt közel 400 hektáron. Jelenleg egyes részein üdülőövezetek vannak nyaralókkal beépítve, más részek viszont bozóttal, fákkal benőtt területek, melyek

az elhanyagoltságot, gazdátlanságot tükrözik, s az egykori dűlőutakon már gyalogosan sem lehet közlekedni.

Egy kreatív város, egy városfejlesztési projekt nem képzelhető el úgy, hogy közvetlen környékén a pusztulás jelei mutatkoznak. Szerencsére vannak még olyan egybefüggő dűlők, amelyek nincsenek nyaralókkal beépítve, így beültetésük, termelésbe vonásuk megtörténhetne. A probléma azonban az, hogy ezeken a területeken nadrágszj parcellák vannak magánkézben. A dűlők újbóli termelésbe vonása találkozik a KRAFT projekt által megfogalmazott fenntartható vidékkel kapcsolatos célokkal, hiszen élelmiszertermelés, alapanyag-ellátás (szőlő, gyümölcs) céljából tökéletesek, ugyanakkor jó turisztikai, rekreációs lehetőséget is jelenthetnek. Szorosan összefügg ezzel, hogy a fejlesztésekkel, a termelés kibővítésével több munkalehetőség is elérhető lenne. A régi, vidéki életformát könnyedén újjá lehetne éleszteni (kapások) itt, kulturális örökségünk bemutatására megfelelő helyszínek mutatkozik a terület.

Jelenleg Kőszeg környékén kb. 100 hektáron folyik szőlőtermesztés. Az első osztályú kataszteri terület (kb. 400 hektár) Kőszeg közigazgatási területén helyezkedik el, de természetesen a terület nagy része beépített, csak egy részét lehet újra termesztés alá vonni: így a Királyvölgy egyes területei és a Kálvária templom melletti és alatti dűlők jöhetnek szóba.

A Kőszegi-hegység rekonstrukciós terve már 1963-ban elkészült egy lelkes kis csapat által és a kitűzött célok még ma is aktuálisak: a szövetkezés új formáját megteremteni az egész hegyre, meliorációs telkesítésre van szükség, mindezekhez kapcsolódóan fontos a hegy öt fő útjának felújítása. A telepíthető fajtákról szükséges majd jegyzéket készíteni, és a megfelelő hatékonyságú termeléshez szükséges a művelésmód korszerűsítése.

A Kálvária-hegy rekultivációja az alábbi dűlőkön jöhetne létre: Alsófigyelő, Felsőfigyelő, Hidegvölgy. A jövőbeni feladatok az alábbiakban foglalhatók össze: elsőként a hegyi utak, vízelvezetők rendbetétele, majd a meliorációs telkesítés. Célunk a hagyományos fajták telepítése (Furmint, Cirfandli) és a hagyományos művelésmódok bemutatása (pl. bakművelés), emellett „lusztházak”, feldolgozó és pince építése a tanösvényen, a kapáskocsmák újraélesztése a tradíciókra alapozva – idővel egy új típusú szövetkezet létrehozása.

IV. Ipar, munkahelyteremtés, szociális kérdés, kommunikáció

A projektben a negyedik nagy egységet a munkahelymegőrzés és -teremtés, valamint a szociális- és egészségügyi szolgáltatások fejlesztése jelenti. Ennek célja a gondozás fejlesztése, speciális képzések és továbbképzések (művészetterápia) feltételrendszerének megteremtése, illetve konkrét javaslat, hogy megvalósítani tervezett 21. századi szintű integrált gyógypedagógia fejlesztési és kutatóközpont létre jöhessen a későbbiek során bentlakással a szombathelyi Markusovszky kórház szakmai bázisán.

A projekt jelenlegi fázisában kidolgozás alatt áll a jelenlegi Dr. Nagy László Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény épületeinek energetikai korszerűsítése. A nagyműltű kőszegi bionemezgyár revitalizációja és termelési kapacitásának felfuttatása szintén számos ponton érintkezik és kerül átfedésbe a korábbi projektelemekkel, elsősorban a kutatás-fejlesztéssel és az oktatással.

A Nemezgyár revitalizációja

A kőszegi Nemezgyár 1898-ban jött létre, de egy nemszött technikával előállított, nemezelt textil-terméket gyártó egység létezéséről már 1839-ből származó dokumentumok is tanúskodnak. A 20. században Kőszegen három nagy textilgyár működött: egy szövött technológiára szakosodott lakástextilgyár, egy posztó-

A kőszegi Bionemezgyár főépülete

gyár, illetve az ezektől távolabb eső és független nemezgyár. Mindhárom üzem a Gyöngyös-patak mentén, fonodai, majd festő egységekkel kiegészülve működött. A Nemezgyár 1992-től magántulajdonba került és Magyarországon egyedülként állít elő gyapjútartalmú ruhaipari és műszaki nemezeket.

A Nemezgyárban korábban a tűzött filcet is tartalmazó termékpaletta mára két termék előállítására zsugorodott: a termékek 60%-át a dekor célra felhasznált filcek, 40%-át a technikai célra felhasznált filcek jelentik. A dekorfilc általában festett készárúként kerül ki a gyártásból. A festést jelenleg a gyárban végzik, melyet egy külső labor kikolorizálása előz meg. Ehhez gyakran használják a finomfehérített ausztrál gyapjút. A natúr színű és a magyar gyapjúból készült nemez rusztikusabb, ebből a technikai filcek készülnek.

A projekt egyik meghatározó eleme a Nemezgyár területén a textilipari tevékenység folytatása lenne az alábbi tevékenységek kapcsán:

- a hely természetéhez közeli jellegéhez igazítható európai minőségi osztályozásnak megfelelő gyártósor kialakítása,
- a termelés komprimálása, korszerűsítése és technológiai bővítése,
- a környezeti adalék-kiegészítők multiplikált felerősítése, a gyártás környezeti és energiaforrásainak modernizálása (víz-, napenergia),
- új vállalkozási- és marketingstratégia kiépítése, reprezentációs tevékenységek,
- a Gyöngyös-patak jobb kihasználásának megvizsgálása, alternatív energiák beemelése,
- alapanyag-fejlesztések a piaci versenyképesség növelése érdekében, újszerű nemszött anyagok kikísérletezése és gyártása,
- a helyi alapanyag adottságok monitorozása, további hazai alapanyag-beszállítók (és alternatív alapanyagok) keresése.
- az oktatás projektigényű bevonása a folyamatokba,
- Magyarországi szintellenőrző egységes bevizsgáló labor létrehozása.

KIND, azaz Kőszeg Innovation in Design Unit vagyis Kőszegi Dizájn Innovációs Egység

A kifejezés egyszerűen lefedi a projekt tartalmát, azaz a gyártörténetet, a technológiát, a fejlesztési és újító szándékot. A nemzetközileg könnyen értelmezhető mozaikszó szimbolizálja a kapcsolati nyitást a külföld előtt, és hálózati kapcsolatot teremt a KRAFT városfejlesztési projekttel mint annak innovációs gyermeke.

A projekt három egységre épül:

Ipari tevékenység

A cél az európai minőségi előírásoknak megfelelő termelés-modernizálás, az eddigi és az újonnan felfedezett piacok kiszolgálása, az anyag tulajdonságai-

ből fakadó technológiai fejlesztés, új felhasználási területek megcélzása, piacok nemzetközi irányú bővítése, reprezentációs célra kialakított bemutatótér létesítése a potenciális megrendelők számára.

Design múzeum

Kreatív és klasszikus munkahelyteremtés. Az ipar és a kultúra összefonódásának égisze alatt egy újabb hasznosítható felület létrehozása a város többi pontján futó KRAFT projektekkel szimbiózisban. A cél egy hazai design múzeum létrehozása: magyar bútortörténeti múzeum kialakítása, ahol állandó kiállításként a magyarországi múzeumokkal együttműködésben vidéki kisközponti tárlat lenne látogatható, valamint a 20. századi és kortárs tervezők bútormunkái is közszemlére kerülnének, ideiglenes kiállítási jelleggel. A gyár atmoszférája erősítheti a múzeum turisztikai jellegét is.

Fejlesztés/Oktatás

Fejlesztői tevékenység végzése, amely szoros együttműködésben áll a gyártóegységgel. A fiatal kutatók egy élő gyárprojektben dolgozhatnak. A fejlesztések lehetséges irányai: gépipari fejlesztések, alternatív technológiai irányok kikísérletezése, új anyagok, teljesen új funkciók keresése a hagyományos technológiára épülve, új értékesítési koncepciók kidolgozása. Kapcsolódó képző- és iparművészeti alkotóterek, műhelyek kialakítása.

A Design Terminál által szervezett
HOLIS tábor résztvevői a Bionemezőgyárban

A hangsúly a 3-as funkciók TEAM-szerű egységén van, fontos ezek összegyűlése és társadalmi és gazdasági szintű szoros együttműködése, a megfelelő együttműködő partnerek megtalálása a közös érdek képviselésére, amely kifelé kommunikatív példát mutat. A helyi, kőszegi összefogó erő példája egy tágítottabb olvasatban.

A projekt során **tervezett együttműködések:**

- Társadalomtudományok és Európa-tanulmányok Intézet Alapítvány (ISES).
- Budapesti Műszaki Egyetem, Áramlástan Tanszék.
- Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület (TMTE).
- Pannon Egyetem (Veszprém, Kőszeg)
- Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME).
- Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Alkalmazott Művészeti Intézet (Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron).
- Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ).
- Budai Vár Történeti Múzeum (Budapest).
- Iparművészeti Múzeum (Budapest),
- Collegium Hungaricum Berlin (Németország),
- Create Berlin (Németország),
- Elemente MaterialForum (Berlin, Németország).
- Holis by Design Terminal

Nagy László Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény épületeinek energetikai korszerűsítése

A Dr. Nagy László Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (továbbiakban Intézmény) Kőszegen a Kiss János u. 31. alatt található. Az intézmény az egykori 1856-ban alapított Hunyadi Mátyás magyar királyi alreál és reáliskola helyén – amely „Iskola a határon” (Ottlik Géza, 1959) vált közismertté – 1957-ben kezdte meg a gyógyító oktatás-nevelést.

A fejlesztés szükségszerűségét mutatja, hogy a jelenleg is működő intézmény legnagyobb problémája a nem hatékony üzemeltetésből (óriási rezsiköltségek kihasználása) fakad. A javaslatok alapján az intézmény következő épületeit fogja érinteni a beruházás:

<ul style="list-style-type: none"> • főépület, • iskola épület, • uszoda, • szolgálati lakások, 	<ul style="list-style-type: none"> • fűkollégium, • logopédia, • zenede, • varroda, • óvoda, 	<ul style="list-style-type: none"> • kórházi épület, • műhelyek, • mosoda, nyomda, • kazánház.
---	---	--

Ezekkel a fejlesztésekkel jelentős mértékű komfortjavulás érhető el hőérzet, valamint világítás tekintetében. A beruházás további fontos hatása az üzemeltetési költségek nagyarányú csökkentése, továbbá az épületek élettartamának növekedése, hiszen ezen építmények állapotromlása így megállítható. Nem utolsósorban pedig esztétikai minőségjavulás is elérhető több épület tekintetében. A tervezés későbbi szakaszában meg kell vizsgálni az egyes épületek esetében (pl.: mosoda, nyomda, műhelyek) a tetőre elhelyezett napelemekkel történő energia-termelő funkció kiépítésének lehetőségét is.

Az intézmény energetikai, valamint épületgépészeti fejlesztése szempontjából három koncepció megvalósítása is lehetséges:

• Jelenlegi hőellátás decentralizálása

- Távhővezeték elbontása, vagy vissza bontása és leválasztása a főút felőli területen található épületek esetében.
- Távhővezeték létesítése az uszoda és központi kazánház között 80 fm hosszban, NA80 előre szigetelt földbe fektetett technológiával.
- Gáz elosztóhálózat építése kisnyomású, földbe fektetett KPE vezetékből, épületenkénti almérővel 500 fm hosszban D110 méretben.
- Egyedi gázkazánházak létesítése 90 kW-1db, 60 kW-4db, 30 kW-1db, a meglévő hőközpontokhoz kapcsolódva.
- Kémény kialakítások – 6 db gázkémény.
- Használati melegvíz készítés napenergiával – 6 épülethez.
- Központi kazánház átállítása biomassza tüzelésre 2 db 300 kW teljesítményű apríték kazán beépítésével a meglévő kazánházba, a meglévő kiviteli tervek átdolgozásával. A jelenlegi gázkazánok elbontásával, amelyeknek az eladási értéke a költségekbe bele van kalkulálva. Tüzelő anyag-tároló kapacitás az épületek közé tervezve.

• Jelenlegi hőellátás alternatív energiahordozóra átállítása

- Távhővezetési hálózat rekonstrukció befejezése.
- Távhővezeték létesítése az uszoda és központi kazánház között.
- Központi kazánház átállítása biomassza tüzelésre, meglévő kazánház átalakítása 2 db 400 kW teljesítményű apríték kazán beépítésével a meglévő kazánházba, a meglévő kiviteli tervek átdolgozásával. A jelenlegi gázkazánok elbontásával, melyek eladási értéke a költségekbe kalkulálva. Tüzelőanyag-tároló kapacitás az épületek közé tervezve.
- Központi használati melegvíz rendszer alternatív energiahordozóval történő kiegészítése. Kazánház és uszoda lapos tető felhasználásával, meglévő tárolók felhasználásával.

• Jelenlegi hőellátás bővítése

- Távhővezetési hálózat rekonstrukció befejezése.
- Távhővezeték létesítése az uszoda és központi kazánház között.
- Központi kazánház átállítása biomassza tüzelésre, meglévő kazánház átalakítása 2 db 1500 kW teljesítményű apríték kazán beépítésével a meglévő kazánház elbontásával és új építéssel, a meglévő kiviteli tervek átdolgozásával. A jelenlegi gázkazánok elbontásával, melyek eladási értéke a költségekbe kalkulálva. Tüzelő anyag-tároló kapacitás az épületek közé tervezve.
- Központi használati melegvíz rendszer alternatív energiahordozóval történő kiegészítése. Kazánház és Uszoda lapos tetőinek felhasználásával, meglévő tárolók felhasználásával.
- Távhővezeték építése a központi kazánház és a Rákóczi téri fűtőmű között 1600 fm hosszban NA 200 méretben a Gyöngyös-patak vonalát követve, a Kossuth Lajos utcán keresztül csatlakozva a kazánházhoz, 600f m NA 125 leágazással a volt árvaház felé.

A kőszegi Dr. Nagy László
Egységes Gyógypedagógiai
Módszertani Intézmény
főépülete

**V. A fenntarthatóság feltételei:
infrastruktúra, közlekedés,
energetika, internet**

A tervezett fejlesztések következő nagy egységét a közlekedés, a kommunikáció és az energetikai fejlesztések jelentik. Ezek olyan pontok mentén kerültek javaslatként megfogalmazásra, mint a megközelíthetőség, az információáramlás megteremtése, az e-kormányzat feltételrendszerének kialakítása vidéken is stb.

Ide sorolható az Írottktó Natúrpark energiastratégia készítése, a parkolóház fejlesztése, az intelligens közlekedésinformatikai megoldások és a közcélú wi-fi rendszer kiépítésével kapcsolatos elképzelés, vagy az okos város (Smart City) koncepció.

Natúrpark térségi klíma- és energia stratégia készítése

Az Írottktó Natúrpark jelentős természeti értékekkel, történelmi, kulturális örökséggel rendelkező tájegység, amely 16 település teljes közigazgatási területét foglalja magába: Kőszeg, Cák, Kőszegszerdahely, Kőszegdoroszló, Velem, Bozsok, Horvátzsidány, Peresznye, Kiszsidány, Ólmod, Lukácsháza, Gyöngyösfalu, Nemescsó, Kőszegpaty, Csepreg valamint Pusztacsó. A Natúrpark területének 50%-a természetvédelmi terület, 25%-a Natura 2000 terület, amely 90%-os területi átfedést mutat a védett természeti területekkel.

A 21. század két legjelentősebb kihívása a klímaváltozás és az energiaválság. Ezek a folyamatok mára már civilizációnk és természetes ökoszisztémák fenntarthatóságát egyaránt veszélyeztetik, azok összeomlásával fenyegetnek. Annak érdekében, hogy a klímaváltozás mértéke a lehető legkisebb legyen, illetve, hogy a várható változásokra fel tudjunk készülni, meg tudjuk őrizni a terület egyedi értékeit, az Írottktó Natúrpark esetében is szükséges megalkotnunk annak klíma- és energiastratégiáját.

A klímaváltozás és energiaválság adta problémák kezelése érdekében a stratégia az alábbi területekre terjed ki:

- Megalapozó vizsgálatok, elemzés készítése, amely magába foglalja minden, a települési önkormányzatok hatáskörében álló létesítmény, intézmény és folyamat releváns adatainak összegyűjtését, feldolgozását és kiértékelését, amelyek befolyásolják a CO₂ kibocsátást, az energiafelhasználást és a mikroklímát.
- Az Írottktó Natúrpark klíma- és energiapolitikai jövőképeinek, célrendszerének meghatározása.
- A klímaváltozás megelőzése, várható mértékének csökkentése, az energia-takarékosság- és hatékonyság érdekében elvégzendő intézkedések megfogalmazása.
- A klímaváltozás hatásaira való felkészülés a Natúrpark szintjén adódó feladatok megfogalmazása során, különösen a hőhullámok, vízgazdálkodás, tűzká-

rok, szmoghatás, mobilitás sérülése, kommunikáció területeinvárható következmények és intézkedések megtervezése tekintetében.

- A klímaváltozáshoz való alkalmazkodás terén a rövid-, közép- és hosszútávon tervezendő tevékenységekre vonatkozó javaslat megfogalmazása.
- Klíma- és energiastratégia cselekvési terv készítése.
- A finanszírozás és az intézményi háttér kialakítása.

A stratégiakészítés során felmérésre kerülnek az önkormányzati tulajdonú épületállomány összesített energiafelhasználási jellemzői a meglévő, ismert fogyasztási adatok alapján, ezt követően megtörténik azok három prioritási csoportba való sorolása. A „Kreatív város – fenntartható vidék” programban érintett

A kőszegi Írottktó Natúrpark

épületek esetében megtörténik az energetikai auditokhoz szükséges felmérés is, amely megalapozza az energetikai beruházásokat, és ezzel lehetővé válik a programszintű összehangolt megvalósítás. A projekt megvalósítása hozzájárul a térség társadalmi-gazdasági-ökológiai fenntarthatóságának együttes megteremtéséhez.

Kőszeg Városmajor felújítása – Parkolóház és vásárcsarnok fejlesztése, tűzoltóság áthelyezése

Az ingatlan Kőszeg központi helyén, az autóbusszállomás mellett, a jelenlegi piac területén, az Írottkö Hotel szomszédságában található, néhány percnyi sétára a Jurisics tértől.

A Fő tér felújítása óta megváltozott forgalmi rend, különös tekintettel a Kossuth Lajos utca kétirányú forgalmára, valamint a folyamatosan növekvő személygépjármű-parkoló igényre, jelentős hatással van e területre. A piac és a városmajor területére a Kossuth Lajos utca felől behajtó gépjárművek csak ugyanitt tudnak kihajtani, ezzel is növelve a kereszteződés forgalmát. Ugyanennek a forgalmi csomópontnak a „terhelésével” tudják megközelíteni a Kossuth Lajos utca szomszédos épületeinek lakói az ingatlanjaikat gépkocsival, valamint a tűzoltók jelenlegi vonulása is ezen a kereszteződésen át történik.

A fejlesztéssel egy új parkolóház létesülne, földszintjén helyi termékek árusítását lehetővé tevő, megfelelő körülményeket biztosító helyi piac, vásárcsarnok kialakításával. A parkolóház a városban tapasztalható parkolási gondokra jelentene hosszú távon megoldást. Az épületet pince, földszint és kétemeletes felépítmény fogja a tervek szerint alkotni, a parkoló szintek kapacitása pedig 155 gépkocsinak biztosít majd megfelelő parkolási lehetőséget. Ezzel lehetőség nyílik a belváros gépjárművel történő megközelítésére, így a város megfelelően tudja majd kezelni a turisták, diákok és a városba látogatók parkolási igényét.

Továbbá, mivel a jelenlegi tűzoltóállomás várossal való közlekedési kapcsolata sem megfelelő, szükséges a tűzoltóság mielőbbi átköltöztetése a biztonságos üzemelés érdekében. A szerdai és szombati városi piacnapokon a megnövekedett forgalom hátráltatja a tűzoltók vonulását. Az épület állapota és mérete nem alkalmas a Kőszegi Önkéntes Tűzoltóság teljes körű működtetésére, az udvar sem tudja biztosítani a tűzoltóautók megfelelő mozgási lehetőségét.

Ezt az állapotot szünteti meg a városi tűzoltóság átköltöztetése a Liszt Ferenc utca 30. számon található területre, ahol a jelenlegi, romos épület lebontását követően egy új, a 21. század követelményeinek megfelelő tűzoltósági épület épül. Az új terület és épület így sokkal használhatóbb és korszerűbb lenne az önkéntes tűzoltók számára. Az új laktanyával lehetővé válna a szükséges oktatótermek kialakítása is, ami a jelenlegi épületben nem megoldható.

Intelligens közlekedésinformatikai megoldások, közcélú wifi hálózatok kiépítése

Az elképzelés egy olyan komplett intelligens közlekedésinformatikai megoldás megvalósítása, amely helyi és helyközi járatokat üzemeltető közlekedési vállalatok munkáját forradalmasítja. A „csomag” szakmai tervező és elemző rendszert valamint forgalomirányító és utastájékoztató rendszert is magába foglal, melyekkel minden, a személyszállítás tervezéséhez, irányításához és adminisztrálásához szükséges funkció lefedésre kerülne. Kőszeg Város ingyenes wifi hálózatának tervezett kiépítése a terek teljes területén 802.11 b/g, illetve 802.11a szabványnak megfelelő lefedettséget és megbízható vezeték nélküli internet-hozzáférést biztosítana.

Kőszeg Város Önkormányzata 2012 tavaszán kiépítette térfigyelő kamerarendszerét Kőszeg belvárosában, amelynek kiterjesztése a város további fontosabb pontjaira is megtörténhetne, ezen felül a meglévő térfigyelő kamerarendszer különböző modulokkal történő bővítése is elképzelhető.

Okos város (Smart City) program

Az IBM elkötelezett híve a fenntartható fejlődésnek. A Magyar Kormányval kötött stratégiai megállapodás eredményeként kutatás-fejlesztési projekt keretében idén januártól kezdve négy éves időtávon foglalkozik Smarter City fejlesztéssel. Kifejezetten a magyar városok sajátosságait figyelembe véve infokommunikációs technológiákkal támogatva szándékozik ösztönözni a fenntartható fejlődést. Az okos város kezdeményezés legfőbb célkitűzései Kőszeg tekintve sem lehetnek mások, mint

- az életminőség javítása,
- a fenntartható környezet,
- turisztikailag vonzóbb Kőszeg,
- a városi szolgáltatások fejlesztése (közbiztonság, közösségi közlekedés stb.),
- a városi infrastruktúra működtetés hatékonyság növelése (épületek, közművek – pl. vízhálózat),
- a közvetlenebb kommunikáció / kapcsolat a lakosság, és a városvezetés között,
- egyfajta mellékhatásként a fentiek következményeként munkahelyek teremtése, és gazdasági fejlődés.

KRAFT Médiacentrum

A Médiacentrum projekt célja a KRAFT és Kőszeg város kommunikációs problémáinak megoldása, a felmerülő igények szolgálata. Pár éve már megfogalmazódott, hogy szükséges lenne a helyi lakosság és a szélesebb nyilvánosság tá-

jékoztatásának professzionális szintre emelése. Akkor, elemezve a problémákat és lehetőségeket, sajnos nem tudtunk a városnak megfelelő megoldást kínálni. A KRAFT keretében azonban olyan igények merültek fel a projekt kommunikációs tevékenységével kapcsolatban, melyekhez komolyabb fejlesztések szükségesek. A létrejövő oktatási központ, a város- és vidékfejlesztési stratégia, illetve az ezekkel összefüggő kommunikációs, turisztikai, marketinges feladatok fontosságát és egyben megvalósíthatóvá teszik a kidolgozott terveket.

A létrejövő fejlesztések és a kutatóbázis folyamatos kommunikációs jelenlétet igényel, hiszen olyan jelentős témákkal szolgálhatnak, melyek helyi, országos illetve nemzetközi szinten is közölhetőek, továbbadhatóak. A Médiacentrum ezáltal szervesen integrálódhat a projektbe s annak megfelelő kommunikációjába. A létrejövő kutatóbázis számára műhelyként és kommunikációs csatornaként lesz képes majd funkcionálni bevonva az itt dolgozó, tanuló szakembereket.

Az oktatásban egyre elterjedtebbek a távolságokat áthidalni tudó internetes oktatási formák. Ezek probléma nélküli lebonyolítására, illetve a megalkotott képzési anyagok megjelenítésére, elérhetőségére is platformot biztosít a Médiacentrum. Továbbá az elkészült tartalmak mind a hazai, mind a külföldi szakemberek számára értékesíthetővé válhatnak, így biztosítva a Centrum fenntarthatóságát. Mivel a gyártóbázis a város kommunikációs feladatait is elláthatja, információs, turisztikai feladatok vállalásával is könnyedén fenntarthatóvá válik.

Mivel Kőszeg számára mindig is fontos volt a lokálpatriotizmus, megfelelő szakmai irányítás mellett a médiára fogékony helyi polgárok, értelmiségiek, diákok is fontos munkatársaink lehetnek. Az irányítást végző szakértőgárda pedig a professzionális médiumok tekintetében (magyar és külföldi média, rádiók, internetes média stb.), illetve a piac számára biztosítják az elvárt minőséget.

A Médiacentrum tehát magába foglalja egyrészt a televízió és a közösségi rádió összehangolását, működtetését, valamint egy rendezvényeket lebonyolító – külső és belső megrendelők számára is egyaránt igénybe vehető – szolgáltató központot. A létrejövő technikai háttér a legkorszerűbb eszközöket vonultatja fel, így biztosítható olyan európai színvonal, mely az itt tanulók és oktatók számára megfelelő hozzáférést és kényelmet nyújt. A médiumok összefogása és koordinálása, a különböző projektelemekekkel való folyamatos kommunikáció és a város életében való aktív részvétel mind a KRAFT céljainak, mind a város igényeinek megfelelő egységes, belső és külső kommunikációt jelenthet. A létrejövő Médiacentrum egyik fontos feladata, hogy aktívan segítse a képzési feladatok megvalósítását, és gyakorlati tudást biztosítson a diákok, ösztöndíjasok, tanárok részére, hogy saját elképzeléseiket vizuálisan is megvalósíthassák és a különféle

platformokon elérhetővé tegyék. A konferenciaközpont és a korszerű technikai háttér pedig a városrehabilitáció további eredményeivel csábító egységet biztosíthat ahhoz, hogy olyan cégek, vállalkozások érkezenek városunkba képzéseikkel, rendezvényeikkel, melyek multinacionális háttérrel rendelkeznek. Ezzel bevételt és ismertséget hozhatnak a városnak és a KRAFT projektnek.

VI. Hankiss Elemér: Kreatív városok

Sokan sokféleképpen írták le azt, hogy mit tekintenek "kreatív városnak". A meghatározásokban gyakran előfordulnak a következő paraméterek. Olyan város,

- amely törődik magával;
- képes folyamatosan megújítani önmagát;
- kísérletezik, új megoldásokat keres, anélkül, hogy értékes hagyományait megtagadná;
- alkotó szellemre, lényük, képességeik kiteljesítésére ösztönzi lakóit;
- fényt, energiát sugároz ki a világba.

Az alábbiakban azt vizsgálom, hogy az európai történelem során milyen konkrét tulajdonságok jellemezték azokat a városokat, amelyek a fentiek értelmében „kreatív városoknak” tekinthetők. Elsősorban azokra a városokra összpontosítom figyelmemet, amelyek a szellemi alkotás központjaivá váltak, a gondolkodás, a tudomány, a művészetek gazdag kibontakozását, megújulását tették lehetővé, és – nem utolsósorban – amelyekben pezsgett az élet, serényen folyt a munka, erős volt a közösségi/polgári tudat. E rövid írásban mindössze néhány meghatározó tényezőt sorolok fel.

Méret

A történelem kiemelkedően kreatív városai közül több kis- vagy közepes méretű város volt. Athénban az i.e. 5. században ugyan (Attikával együtt) több mint kétszáz ezren éltek, de közülük csak harmincezerre tehető a teljes jogú szabad polgár, és mintegy ötezerre azok száma, akik aktívan részt vettek a város közösségi, politikai, szellemi életében. Firenzének 1450 körül 60.000 lakosa volt, de a jómódú, aktív polgárok nem voltak többen, mint 10-15 ezren. S ami igazán meglepő: a 16. századi Oxfordban mindössze 3.500-an éltek. És nem volt sokkal nagyon Heidelberg vagy Göttinga sem.

Volt és van, amikor nem maga a város, hanem a városban vagy a város mellett működő egyetem tölti be a kreatív központ szerepét. Gondoljunk csak Stanfordra, a maga 20.000 diákjával, mintegy 2.000 tanárával és 22 élő Nobel díjasával.

Vannak persze látványos ellenpéldák. Kopernikusz évtizedeken keresztül élt és dolgozott magányosan a Balti tenger partján fekvő fromborki (frauenburgi) székesegyház tornyában; Montaigne magányosan írta esszéit a maga várában; Kant magányos sétált az akkoriban meglehetősen világévi Königsbergben.

Gazdagság

Az európai történelemben a „kreatív városok” többségét viszonylagos jólét jellemezte. Athént gazdaggá tette a sikeres földközi tengeri kereskedelem és a gyarmatokról beáramló javak sokasága. Firenze is ipari és kereskedelmi központ volt, és a hatalmas hercegi és egyházi birtokok jövedelme is folyamatosan áram-

lott be a városba. Bologna vagy Heidelberg jómódú polgárváros volt, jutott pénz palotákra és az egyetemre is. Oxford és Cambridge a 16. században megszerzett egyházi vagyont a mai napig gyarapítva prosperál. Manapság a Szilícium Völgy városainak együttese és az odaáramló vállalkozói tőke világviszonylatban is verhetetlen.

Kritikus tömeg

A méretnél fontosabb, hogy a gazdasági, társadalmi, szellemi erők jelentős, kritikus tömege összpontosuljon egy városban. Jó példa erre a fénykorát élő Athén, ahol együtt volt a gazdasági és katonai hatalom, a Mediterráneumot behálózó hatalmas kereskedelmi flotta, a polgári életforma, a korabeli gondolkodás és művészet meghatározó személyiségeinek közössége.

Együtt volt Firenzében is a gazdasági hatalom, a csillogó-sugárzó hercegi udvar, a polgári életforma, az egyház a maga gazdag hagyományaival, az iskolák együttese, a kor nagy tudósainak és művészeinek közössége.

Egy mai példa: a kaliforniai Palo Alto. A Stanford egyetem árnyékában nőtt fel az elmúlt fél évszázadban, úgy s olyannyira, hogy ma már az egyetemmel együtt a tudományos gondolkodás, az információs forradalom, a technikai tudás hihetetlen energiái összpontosultak ezen a néhány négyzetkilométeren. Hogy egy konkrét példával éljek:

Ha az egyetem egy diákjának vagy tanárának van egy zseniális gondolata, s e gondolatot bizonyos szintig kifejlesztette, akkor nem kell más tennie – persze most a hatás kedvéért túlzok, mert a valóságban ez azért sokkal bonyolultabb –, mint a híres pálmason átsétálni Palo Alto-ba, s beülni a főútcán sorakozó kávézók, teázók, vendéglők egyikébe (nem hiába „University Avenue” a főutca neve). S ha a gondolat valóban ígéretes, hamarosan letelepszene mellé a szabadalmi jogászok, technikusok, software guruk, kezdő vállalkozásokat menedzselő szakemberek, egy-két kockázati tőkét kezelő társaság pénzembere, – és elindulhat a projekt fejlesztése.

Az úttörő gondolatoknak, képességeknek, szakértelemnek, tapasztalatoknak, vállalkozó kedvnek, pénznek ilyen sűrűsége a világ kevés pontján, kevés városában található meg.

Hálózat

Gyakran nem egyetlen város, hanem több város hálózata, szigetvilága az alkotó energiák sugárzó központja. Ilyen szigetvilág volt például a Mediterráneum görög városainak hálózata, ilyen volt a Cluny által ihletett kolostorok egész Európára kiterjedő hálója vagy a 16. század német és németalföldi egyetemi városainak hálózata (Heidelberg, Göttinga, Leiden, stb.)

Crossroads

Felizzhat az alkotószellem kultúrák találkozási pontján is. Ez történt például az arab és a keresztény kultúra találkozásakor/ütközésekor Granadában. Sevillában, Bolognában a 12-14. században.

De ilyen teremtő ütközés zajlott le a 14-16. században az arisztoteliánus „doktorok” és a platonista „humanisták” között, és lehetséges, hogy a 20. század második felében lezajlott „sciencewar” is nagy szellemi párbajként bontakozik majd ki újra a következő évtizedekben a fizikusok/kozmológusok és az emberi lét végső kérdéseivel foglalkozó humán tudósok között.

Új eszme sugárzása

Az alkotószellem fontos központjává tehet egy várost az, ha valami új szellemiséget képes kisugározni a világba. Ahogy tette ezt Athén vagy Firenze, London (1750-1900), Bécs (1750-1830), Párizs (1880-1914), vagy a Szilícium Völgy városainak együttese (1970-2014).

Mesterek

Alkotószellemet sugározhat egy város úgy is, ha lakói közt van akár csak egyetlen nagy szellem, akinek a tudása/szellemisége oda vonzza Európa és a világ minden tájáról a tanulni vágyó lelkes ifjú s nem ifjú embereket. Ilyen volt például Platón és Arisztotelész Athénja, Erasmus Bázele, Heidegger Freiburg im Breisgauja. De ilyen vonzerő ma mondjuk a Stanford egyetem is a maga 22 Nobel díjas professzorával.

Hatalom

Az alkotóerő nagy tömegét tudja összpontosítani egy-egy városba a politikai hatalom is. Gondoljunk csak az ókori Babilonra, a középkori Damascusra, Nagy Frigyes Berlinére/Potsdamára, az 1940-es évek Los Alamosára, vagy akár a szovjet „Csillagvárosra”.

Verseny

A verseny is felpezsdítheti egy-egy szellemi központban az alkotó energiákat. Ahogy ez történt a 13-14. századi Párizsban a püspöki és kolostori iskolák közötti, később Bologna és Padova, Oxford és Cambridge, Heidelberg és Göttinga közötti lángoló viták nyomán.

Polgári lét

Fontos szerepet játszik a teremtő energiák kibontakozásában, serkentésében a társadalmi környezet is. Az általunk ismert példák többségében többé-kevésbé rendezett udvari vagy polgári környezet vette körül a kreatív központot Athénban, Firenzében, Heidelbergben, Bécsben, A Szilícium Völgyben – és még a szovjet Csillagvárosban is kialakult valamiféle „polgári” létforma.

***

Nincs szükség együttesen mindezekre a tényezőkre ahhoz, hogy kialakuljon egy kreatív közösség, kreatív város. De amikor Kőszeg jövőjéről gondolkozunk, érdemes elgondolkoznunk azon, hogy adva vannak-e, adva lesznek-e a kreativitásnak ezek a forrásai itt, ebben a városban. Illetve hogy hogyan s miképpen lehetne elősegíteni ezt a kibontakozást. Itt, most csak néhány futó megjegyzést fogalmazok meg.

Méret

Kőszeg lakossága 2009-ben 12 032 fő volt. Csak a tréfa kedvéért említem meg, hogy ebből bőven kitelne három hajdani Oxford. A méret különben ideális: viszonylag kicsi, áttekinthető közösség, úgy is mondhatnám, hogy távol a nagyvilág zajától alkalmas lehet arra, hogy az elmélyült gondolkodás, az új gondolatok születésének otthonává, műhelyévé váljon. De ehhez szellemileg messze túl kell majd nőnie fizikai/földrajzi keretein.

Gazdagság

Itt Kőszeg rosszul áll. Komoly befektetésekre van szükség ahhoz, hogy egy-két évtized alatt prosperáló európai várossá váljon.

Kritikus tömeg

Kőszegnek nincs kereskedelmi flottája, híres bankárfamiliája (mint például a Fuggerek a Kőszegnél nem nagyobb Augsburgban), hadserege, hercegi-császári udvara, dübörgő ipara, Akadémiája, vagyis az athéni, firenzei kritikus tömegnek reménytelenül híjával van.

De létrehozhat egy más típusú kritikus tömeget: a sokféle tudás összjátékának kritikus tömegét. Ha sikerül kiváló társadalom- és természettudósok, történészek, antropológusok, fizikusok, művészek csoportját összehoznia, és sikerül köztük intenzív multidiszciplináris párbeszédet elindítania, akkor létre jöhet az a szellemi kritikus tömeg, amely alapja lehet egy kreatív városnak.

Hálózat

A siker fontos előfeltétele az, hogy Kőszeg és a kőszegi kutatóközpont intenzíven bekapcsolódjék a kreatív városok és tudományos műhelyek nemzetközi hálózatába. Ezen a téren már fontos kezdeményezések vannak, de az erőfeszítések megsokszorozására, stratégiai átgondolására van szükség.

Crossroads

Kőszeg ebből a szempontból kifejezetten szerencsés. A horvát, az osztrák és a magyar, illetve tágabb értelemben a balkáni, észak-olaszországi, osztrák és magyar kultúra találkozási pontján fekszik. E kölcsönhatások kutatása kiemelt programja az alakulóban lévő tudományos központnak.

Új eszme sugárzása

Kínálkozik itt a kitörés lehetősége, de a konkrét kitörési pont megtalálása nehéz feladat. Ilyen kitörési pontok lehetnek például a következők:

1. Társadalmi játszmák: A társadalmi önszerveződés új lehetőségei.
2. Fekete Hattyúk: A társadalmi innováció új lehetőségei.
3. Az életvilág globális eróziója és újrateremtődése.
4. Arany Háromszög: Határokon átnyúló kulturális örökség.
5. Tudományos forradalom és az élet értelme: Egy 21. századi konfliktus.
6. Quo vadis homine? A fejlődés veszélyei és lehetőségei.
7. „Nagy adat” és „kis adat”: A társadalmi adatok gyűjtésének és elemzésének új lehetőségei.
8. Az emberi lét: Interdiszciplináris együttműködés az emberi lét alapvető kérdéseinek kutatására.
9. A számítástechnika olyan újszerű programjainak a kidolgozása, amelyek elsősorban a társadalmi és emberi lét problémáinak megoldását segítik elő.
10. Kreatív város és fenntartható vidék: egyedülállóan új, integratív paradigma, és fejlesztési koncepció.

Mesterek

A cél és a reális lehetőség nem egyetlen Erasmus típusú mester megtalálása, hanem egy kongeniális csoport létrehozása, amely az emberi létről, együttélésről, a világról, világmindenségről sajátos, újszerű képet, szellemiséget sugároz. Ez a folyamat megindult Kőszegen.

Hatalom

Ezen a téren Kőszegnek nincsenek esélyei a szó hagyományos értelmében. Nem birodalmi főváros, nincs hercegi, érseki udvara, gazdaságilag jelentéktelen. Csak az a lehetősége, hogy a maga szerény eszközeivel s lehetőségeivel példamutatóan gazdálkodik. Ki tudja bontakoztatni a szellem hatalmát.

Verseny

Magyarországon belül van, lesz lehetősége a versenyre. A nemzetközi térben váratlanul felbukkanva a jelenlegi sztár-városok, sztár kutatóközpontok kihívójává válhat

Polgári lét: Régi és Új Szinergiái

A „Kőszeg, kreatív város” program eleve úgy indult, hogy párhuzamosan, egymást erősítse a két főszereplő: a tudományos központ és a város. A cél az, hogy a tudományos központ beépüljön a város életébe, pezsdítse fel a város mindennapjait, lakói képességei ma még lappangó kreativitásának gazdag kibontakozását.

Mindezek eredményeképpen a kőszegi kísérlet érdekes, inspiráló példává válhat Európában s akár a világban.

A KRAFT projekt elindítója: az ISES alapítvány

A Társadalomtudományok és Európa-tanulmányok Intézet Alapítvány (Institute for Social and European Studies Foundation – ISES Alapítvány) 1998 januárjától kezdte meg működését. Az intézmény létrehozását az indukálta, hogy a '90-es évek elején nyilvánvalóvá vált, hogy a Magyarország előtt álló jelentős politikai, gazdasági és társadalmi kihívásokra az oktatás, a kutatás és a szellemi kapacitás hagyományos módon történő kihasználása és allokációja nem jelentheti a megfelelő választ. Ahhoz, hogy az ország sikeresen vehessen részt a globalizáció által kiélezett nemzetközi versenyben és az európai integrációban, új intézményi struktúrára, nemzetközi és regionális kutatási programokra, valamint folyamatosan megújulni képes oktatási programokra van szükség.

Az alapításkor a cél egy olyan típusú – a magyar felsőoktatás gyakorlatától eltérő – intézet kialakítása volt, amely újszerű módon integrálja az alap- és alkalmazott kutatásokat, gyorsan és hatékonyan reagál a társadalmi és gazdasági változásokra, továbbá folyamatos kapcsolatban áll a magyar politikai, társadalmi és gazdasági élet szereplőivel.

Az Intézet működését Szombathelyen, a mai Savaria Egyetemi Központ fejlesztésével kezdte. 1996-tól egy 3 éves TEMPUS-program keretében sor került egy interdiszciplináris, nemzetközi, egyetemi szintű Európa-tanulmányok program kidolgozására és bevezetésére, melyben több neves hazai és külföldi intézmény működött együtt: BDF Európa-tanulmányok Központ; ELTE Római Jogi Tanszék; MTA Szociológiai Intézet; MTA Politikatudományi Intézet; Sussexi Egyetem, UK; Műszaki Egyetem, Bécs; European Peace University, Stadtschlaining, Ausztria.

A 2000-es évek elejétől az ISES Alapítvány működése egyre inkább Kőszegre koncentrálódott. Az 1996-ban itt elindított nemzetközi Nyári Egyetemek mellett az Európa Házban megindult a magyar nyelvű Európa-tanulmányok posztgraduális képzés, majd 2005-től a Corvinus Egyetemmel együttműködve az angol nyelvű mester- és posztgraduális képzés.

Az ISES küldetése, hogy intézményes keretet biztosítson a közép-kelet-európai országok együttműködését és az európai integrálódás folyamatát elősegítő szellemi-, alkotó- és oktatómunkához. Az ISES épít a nyugat-magyarországi régió, azon belül a Kőszeg–Szombathely városeyüttes által kínált társadalmi, földrajzi és intellektuális forrásokra és emberkincsre. Kutatásokkal, politikai elemzésekkel, képzéssel, társadalmi fórumok, nemzetközi kulturális események megrendezésével járul hozzá az európai integráció, valamint a közép-kelet-európai együttműködés sikeres megvalósításához. E célok elérése érdekében az alábbi feladatokat látja el:

- egyfajta „közép-európai találkozóhely” létrehozásával rendszeres fórumokat és szemináriumokat szervez az Európai Unió Közép-Kelet-Európával foglalkozó szakértőinek, újságíróinak és politikusainak a térség problémáiról,
- kezdeményező szerepet vállal az Európa-tanulmányok és Globalizáció-tanulmányok kelet-közép-európai kifejlesztésében, a posztgraduális képzés bevezetésében, új kutatási és képzési programok – pl. a Kulturális örökség menedzsment és fenntarthatóság – kidolgozásában, helyi, regionális és nemzetközi összehasonlító kutatások megtervezésében, szervezésében és lebonyolításában.

Az ISES folytatni kívánja jelenlegi erőfeszítéseit annak érdekében, hogy Kőszeg és Nyugat-Pannónia egésze a magyar és külföldi szakemberek, kutatók, diplomaták, politikusok, nemzetközi találkozóhelyévé váljon.

VII. A projektben résztvevő partnerek

- Miniszterelnökség
- Kőszeg Város Önkormányzata
- Vas Megyei Önkormányzata
- Vas Megyei Kormányhivatal
- Pannon Egyetem
- Budapesti Corvinus Egyetem
- Eötvös Lóránd Tudományegyetem
- Magyar Állam, illetve a tulajdonosi jogokat gyakorló MNV Zrt
- Külgazdasági és Külügyminisztérium
- Emberi Erőforrások Minisztériuma
- UNESCO Magyarország
- Széchenyi Programiroda
- Európai Bizottság Jean Monnet program
- Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátság
- Kőszegi Evangélikus Egyházközség
- Magyarországi Evangélikus Egyház
- Klebelsberg Intézményfenntartó Központ
- Pannon Fejlesztési Alapítvány – Technológiai Centrum
- Europa Nova Nonprofit Kft;
- Design Terminal
- IBM Magyarországi Kft.
- Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi, Informatikai Szakképző Iskola és Kollégium
- Nemezgyár Kft, Kőszeg
- Budaker Gusztáv Zeneiskola
- UTIRO (Utak az Irottkő Oldalában) LEADER Egyesület

Javaslattevők

Baranyai Csaba (evangélikus lelkész, Kőszeg)
 Bába Iván (ISES, külügyszakértő)
 Básthy Béla (alpolgármester, Kőszeg)
 Bakos György (virágkötő, elnök, Írottkő Natúrparkért Egyesület, Kőszeg Város Fűvőszenekara, Kőszeg)
 Bakos Maxim (Gyevuskov Bt., Budapest)
 Biernaczky Szilárd (igazgató, MundusNovus kiadó, Budapest)
 Bokányi Péter (elnök, Európa Ház Egyesület, Kőszeg)
 Bolfán Csaba (elnök, Utiro Leader Egyesület, Kőszeg)
 Cabezas, Heriberto (egyetemi docens, Pannon Egyetem, Veszprém)
 Csepeli György (szociálpszichológus, ELTE Interdiszciplináris Doktori Iskola, Budapest)
 Csernai László (akadémikus, Bergeni Egyetem)
 Csécs Sándor (alelnök, MOHOSZ, Kőszeg)
 Drescher Edina (textiltervező, Kőszeg-Berlin)
 Eszenyi Enikő (igazgató, Vígszínház, Budapest)
 Fejérdy Tamás (UNESCO szakértő, Új Közép-Európa ösztöndíjprogram, Kőszeg)
 Friedler Ferenc (rektor, Pannon Egyetem, Veszprém)
 Fűzfa Balázs (irodalmár, egyetemi docens, NyME, Szombathely)
 Gaál Zoltán (kőszegi rektori biztos, Pannon Egyetem, Veszprém)
 Gink-Miszlivetz Sára (média-designer, művészetterapeuta)
 Hatvani Szabó János (Írottkő Hotel, Kőszeg)
 Hankiss Elemér (ISES, Új Közép-Európa ösztöndíjprogram, Kőszeg)
 Holland, Stuart (professzor, Coimbrai Egyetem, Új Közép-Európa ösztöndíjprogram, Kőszeg)
 Huber László (polgármester, Kőszeg)
 Jody Jensen (MTA PTI főmunkatárs, Új Közép-Európa ösztöndíjprogram, Kőszeg)
 Jordán Tamás (igazgató, Weöres Sándor Színház, Szombathely)
 Koltai Katalin (Mezítlábás Zenészek)
 Kovács Jenő (főmérnök, Vas Megye Önkormányzata)
 Kroó Norbert (elnöki főtanácsadó, MTA)
 Láng József (borász, Kőszeg)
 Lovász Irén (antropológus, világzenész, Károli Gáspár Egyetem, Budapest)
 Manchin Róbert (főtitkár, ISES, KRAFT Kőszeg)
 Márkus Eszter (Új Közép-Európa ösztöndíjprogram, Kőszeg)
 Miszlivetz Ferenc (igazgató, ISES, KRAFT Kőszeg)
 Mizsei Zoltán (professzor, Zenetudományi Egyetem, Budapest)

Molnár László (vállalkozó, tulajdonos, Bécsikapu étterem, Kőszeg)
 Nagy Gábor (igazgató, Nagy László EGYMI, Kőszeg)
 Orbán Viktor, (miniszterelnök, Magyarország)
 Oroszy Csaba (festőművész, Szombathely)
 Pongrácz Ferenc (regionális igazgató, IBM)
 Puskás Norbert (elnök, MOHOSZ Vas megyei tagozat, Szombathely)
 Révész József, (igazgató, Kőszegi Múzeumok, Kőszeg)
 Rodler Gábor (igazgató, Evangélikus Mezőgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola, Kőszeg)
 Skelly, James M. (professzor, Juniata College, USA)
 Stefán Péter (igazgatóhelyettes, NIIH)
 Szász Judit (igazgató, Budaker Gusztáv Zeneiskola, Kőszeg)
 Szent-Iványi István (nagykövet, Ljubljana, Szlovénia)
 Szövényi Anna (építész, Gyöngyös-patak revitalizátor Kőszeg – Budapest)
 Tóth Gyula (ügyvezető igazgató, Nemezgyár, Kőszeg)
 Trifusz Péter (grafikus, Kőszeg)
 Várszegi Asztrik (főapát, Pannonhalma)
 Vass Szilárd (Credo EvangélikusRádió, Szombathely)
 Virág Gabriella (Írottkő Hotel, Kőszeg)
 Z. Karvalics László (egyetemi docens Szegedi Tudományegyetem, Új Közép-Európa ösztöndíjprogram, Kőszeg)
 Zágorhidy Czigány Balázs (irodavezető, Vas Megyei Kormányhivatal Kulturális Örökségvédelmi Irodája, Szombathely)

Mi NEM ez a kiadvány?

- Nem Kőszeg nevezetes épített örökség elemeinek katalógusa.
- Nem a pusztulás határára jutott, nagy történelmi és kulturális jelentőséggel bíró épületek listája.
- Nem a kötelező városfejlesztési stratégia vázlata.
- És nem is a jövő turistáit csalogató újfajta útikalauz.

Ez a kiadvány sokkal inkább összefoglalója és megjelenítője egy működését, világban elfoglalt helyét, befogadó és kisugárzó képességét tekintve megújuló, együttműködő, újra kreatívúvá váló történelmi kisváros jövőképeinek. Egyben bevezetője, „első lépése” egy átfogóbb, új, integratív fejlesztési stratégiának, ami hosszú távú sikerét az egymás működését jól kiegészíteni képes kis- és középvárosok hálózatosodásában, strukturált együttműködésében véli megtalálni. Jelen esetben ez a Kőszeg-Szombathely városeyüttes.